

СТРАТЕГІЯ **відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації** **малого та середнього підприємництва** **на період до 2027 року**

Опис проблем, які обумовили прийняття Стратегії, і нормативно-правові акти, що діють у відповідній сфері

Мале і середнє підприємництво (далі – МСП) – це основа української економіки, яка забезпечує дві третини доданої вартості і більш ніж вісімдесят відсотків робочих місць. Розвиток МСП стимулює справедливу конкуренцію на ринках і відповідне зростання конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу економіки. Окрім того, процвітання МСП сприяє зміцненню середнього класу в суспільстві, який є опорою демократичного державного ладу, верховенства права та сильного громадянського суспільства.

До початку повномасштабного військового вторгнення російської федерації в Україну було завершено виконання Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 504-р. Стратегія була зосереджена на шести стратегічних напрямках, а саме створенні сприятливого нормативного середовища, розширенні доступу до фінансування, спрощенні податкового адміністрування, сприянні експорту, конкурентоспроможності, розвитку навичок та підтримки інновацій. Ключові ініціативи охоплювали створення Ради з міжнародної торгівлі, Офісу з просування експорту та приватного акціонерного товариства “Експортно-кредитне агентство”. Започатковано навчальні програми, такі як Експортна академія та SheExports, що сприяло збільшенню експорту, особливо до країн ЄС. Згідно з оцінкою Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у рамках дослідження про імплементації минулої стратегії МСП, ці ініціативи покращили умови для зростання МСП.

Проте проблематика МСП не змінилась і після завершення дії попередньої стратегії. Перед війною основними проблемами бізнес продовжував називати недосконалість законодавства, брак фінансових ресурсів, низьку купівельну спроможність.

Водночас, із початком повномасштабної агресії російської федерації проти України і операцією Сил оборони України зі звільнення окупованих ворогом територій, середовище, у якому діє МСП, суттєво змінилось. Скорочення купівельної спроможності, масова міграція трудових ресурсів за кордон і всередині країни поставили перед МСП цілком нові виклики.

Під час воєнних дій найбільшими проблемами для МСП стали ринкові наслідки збройного конфлікту, зокрема зростання цін на сировину та матеріали, складнощі логістики, зменшення попиту на товари та послуги. Зазначені

проблеми, з великою ймовірністю, залишаються актуальними і під час післявоєнного відновлення, коли великий бізнес, з одного боку, і МСП, з іншого, будуть конкурувати за фонди, спрямовані на відновлення. Також зберігає актуальність проблема доступності обігових коштів та доступу до фінансування.

До того ж, з урахуванням необхідності відновлення значних пошкоджень, завданих активам підприємств та інфраструктурі в цілому, енергетичній зокрема, особливого акценту потребує так званий “зелений перехід” економіки і МСП як її частини.

При цьому, бойові дії, що тривають, демонструють значний ринковий потенціал українських інноваційних розробок – починаючи від галузей, актуальних під час бойових дій, наприклад, індустрія безпілотних літальних апаратів, індивідуальні джерела живлення, харчові продукти тривалого зберігання, виготовлення протезуючого обладнання, пов’язаних наразі з підтримкою оборонного потенціалу, до викликів, які постануть після деокупації всіх тимчасово захоплених територій, зокрема відновлення інфраструктури та розмінування територій.

Іншим глобальним процесом, що впливає на розвиток МСП, є європейська інтеграція України. 14 грудня 2023 року Європейська Рада вирішила розпочати переговори з Україною щодо членства в ЄС, яке Україна прагне здобути якнайшвидше. Водночас, прогнозування конкретних термінів вступу є складним завданням через можливі застереження окремих членів ЄС та невизначеність щодо “переговорної рамки”, яку ще має запропонувати ЄС. Оскільки ймовірно, що процес переговорів триватиме довше, ніж виконання цієї Стратегії, Стратегія також розглядається як один з елементів позиції України щодо переговорної глави 20 “Підприємництво та виробництво”.

Одночасність виконання цієї Стратегії та процесу перемовин щодо набуття Україною членства в Європейському Союзі обумовлює низку тенденцій.

По-перше, переговорний процес прискорить правові та політичні реформи з метою гармонізації українського законодавства з нормативно-правовою базою ЄС (*acquis communautaire*), що означатиме необхідність швидкої адаптації до нового регуляторного середовища, а також потребу врахування думок та інтересів МСП у переговорному процесі й темпах впровадження регуляторних та інших законодавчих змін.

По-друге, українські МСП зможуть розраховувати на розширення доступу до фінансових ресурсів та програм підтримки ЄС. Однак, для цього також потрібне ефективне інформування МСП щодо можливостей, які надають такі програми.

По-третє, із розширенням доступу до ринку зростатиме конкуренція з боку підприємств із ЄС. Це підкреслює необхідність розвитку навичок та культури підприємництва, оскільки МСП повинні будуть розширювати свої можливості та впроваджувати інновації, щоб залишатися конкурентоспроможними.

Крім того, Європейська Комісія запропонувала новий механізм фінансової допомоги Ukraine Facility для надання послідовної підтримки Україні з 2024 по 2027 рік. Структура цього механізму спрямована на задоволення як нагальних потреб у відновленні країни, так і на середньострокову відбудову та модернізацію. Він складається з трьох основних компонентів:

- фінансова допомога у вигляді грантів та кредитів державі, узгоджених із Планом України;
- спеціальна інвестиційна програма для України, спрямована на залучення та спрямування як державних, так і приватних інвестицій;
- технічна підтримка та інші допоміжні заходи, включно з експертизою для проведення реформ, допомогою громадам і громадянському суспільству, а також різними механізмами двосторонньої підтримки, які зазвичай пропонуються країнам, що готуються до вступу в ЄС, у рамках Інструменту підготовки до вступу.

Ця Стратегія узгоджена з та доповнює План України, комплексний документ, що містить програму дій і конкретних реформ на найближчі 4 роки, відповідно до якого відбуватиметься використання механізмів, передбачених Ukraine Facility.

Зокрема, Стратегія спирається на реформи, передбачені в Плані України, і пропонує окремі додаткові заходи у важливих напрямках Плану, таких як:

- Покращення регуляторного середовища;
- Доступ до фінансів і ринків;
- Гармонізація законодавства і вимог зі стандартами ЄС;
- Створення правових та регуляторних передумов для цифровізації більшості поширених державних послуг;
- Посилення спроможностей МСП у сфері кібербезпеки;
- Покращення доступу МСП до цифрової інфраструктури;
- Стимулювання МСП до зменшення промислового забруднення, декарбонізації та низьковуглецевого розвитку;
- Сприяння розвитку моделей сталого виробництва, споживання і циркулярної економіки.

Також Стратегія визначає мету, цілі та завдання для якнайшвидшого досягнення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, а саме забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат (ціль 5), забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх (ціль 7), сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх (ціль 8), створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям (ціль 9) та скорочення нерівності (ціль 10), визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722.

Стратегія враховує результати проведеного аналізу розвитку сфери підприємництва в Україні з урахуванням міжнародної практики та опосередковано враховує керівні принципи, визначені в Стратегії малого та середнього підприємництва для стабільної та цифрової Європи (2020), Цифровій стратегії ЄС (2020) та Комунікації ЄК “2030 Цифровий Компас: європейський шлях до цифрового десятиліття” (2021), а також рекомендації ОЕСР, викладені в Індексі політик МСП країн Східного партнерства 2024 року та Моніторингу реалізації Стратегії розвитку МСП України на 2017-2020 роки (2020).

Стратегія спирається також на результати останніх досліджень ОЕСР щодо окремих аспектів МСП, як “Зниклі підприємці 2021: Політика для інклюзивного підприємництва та самозайнятості” (2021), “Цифрова трансформація МСП” (2021), “Міжнародний збірник політик у сфері підприємництва” (2020), “Фінансування зростання та перетворення даних на бізнес: допомога МСП у масштабуванні” (2022), “Фінансування МСП та підприємців 2022: табло ОЕСР” (2022), “ОЕСР: Перспективи розвитку МСП та підприємництва 2023” (2023), “Без МСП немає чистого нуля: вивчення ключових питань для озеленення МСП та “зеленого” підприємництва” (2021), “Рекомендація Ради ОЕСР з питань політики у сфері МСП та підприємництва” (2023).

Кабінет Міністрів України визнає надзвичайну складність завдань, що стоять перед національною економікою та МСП, і прагне докласти всіх зусиль для розвитку сильного та конкурентоспроможного сектору малого і середнього підприємництва, керуючись принципами Акту з питань малого бізнесу для Європи, включно з імплементацією принципу “Think Small First”, що означає врахування інтересів МСП при розробці та оцінці політики, спрощене регулювання для МСП, впровадження єдиного цифрового вікна. Тому Уряд визначає підтримку та розвиток МСП у сферах відновлення, доступу до фінансів, “подвійного переходу” цифрової та “зеленої” трансформацій, просування інновацій як пріоритетне завдання державної політики.

Мета та строки реалізації Стратегії

Мета Стратегії полягає у вдосконаленні державної політики у сфері розвитку та підтримки малого та середнього підприємництва шляхом створення умов для сталого розвитку та цифрової трансформації, полегшення доступу до фінансування, підтримки зростання суб’єктів малого та середнього підприємництва на внутрішніх та зовнішніх ринках.

У рамках середньострокової державної політики Стратегія впроваджує заходи для відновлення та посилення потенціалу МСП у сферах економічного зростання, створення робочих місць та створення інклюзивного підприємницького середовища для вразливих груп населення, досягнення цілей сталого розвитку та інновацій, а також для інтеграції у ширший європейський економічний простір, створення освітніх продуктів у сфері підприємництва.

Реалізація цієї Стратегії з урахуванням визначених завдань здійснюється протягом 2024-2027 років.

Аналіз поточного стану справ у сфері малого та середнього підприємництва, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв'язання виявлених проблем

Особливістю ландшафту МСП в Україні є суттєва диспропорція між МСП, які існують в організаційно-правових формах юридичних осіб - суб'єктів господарювання, та індивідуального підприємництва у формі фізичних осіб - підприємців.

Станом на 2022 рік кількість підприємств (юридичних осіб) становила 262 тис., що на 30% менше за значення 2020 року – 374 тис. Із них 494 – великі компанії, решта – МСП (з них 14,7 тис. середніх компаній, 40 тис. – малі та 206 тис. мікропідприємства). Середній розмір бізнесів МСП досяг історичних значень в період 2010-2021 років і становить в середньому 15,3 особи, що на 20% вище за значення 2022 року (Рис. 1, Додаток 1).

Станом на 2022 рік серед зареєстрованих юридичних осіб, що діють на ринку, трьома провідними секторами серед малих та середніх підприємств є “сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство”, “переробна промисловість”, “оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів”. Найбільша кількість середніх підприємств – у секторі “Переробна промисловість” (3,2 тис. підприємств), а малих підприємств – у секторі “Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів” – 9,2 тис. (Рис. 2, Додаток 1).

Найбільше мікропідприємств зареєстровано у секторі “Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів” – 55 тис., що становить 27% від загальної кількості мікропідприємств (Рис. 3, Додаток 1).

Частки середніх підприємств є найбільшими у сферах “охорони здоров'я та надання соціальної допомоги”, “водопостачання, каналізація, поводження з відходами” та “добувна промисловість і розроблення кар'єрів” (37%, 15% та 15% відповідно), частки малих підприємств – у сферах “водопостачання, каналізація, поводження з відходами”, “переробна промисловість” та “добувна промисловість і розроблення кар'єрів” (30%, 23%, 23% відповідно). Частки мікропідприємств в усіх видах економічної діяльності перевищують значення 56%, окрім “охорони здоров'я та надання соціальної допомоги”, де частки підприємств розподілені відносно рівномірно (Рис. 4, Додаток 1).

Кількість фізичних осіб-підприємців у 2022 році становила 1,4 млн., що на 8% менше за значення 2020 року – 1,6 млн. З них 254 середні компанії, 4,9 тис. – малі та 1465 тис. – мікропідприємства. Середній розмір МСП зменшився на 10% у порівнянні з 2020 роком (з 1,6 осіб у 2020 до 1,4 осіб у 2022) (Рис. 5, Додаток 1).

Станом на 2022 рік серед зареєстрованих фізичних осіб-підприємців, що діють на ринку, трьома провідними секторами є “оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів”, “транспорт, складське

господарство, поштова та кур'єрська діяльність” та “переробна промисловість”. Найбільша кількість підприємств у секторі “оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів” – за розміром 113 тис. малих та 1,8 тис. середніх відповідно (Рис. 6, Додаток 1).

Серед мікропідприємств абсолютним лідером за кількістю підприємств, що діють, є “оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів” – 591 тис., що становить 40% від загальної кількості мікропідприємств (Рисунок 7 Додатку 1).

Більшість фізичних осіб-підприємців є мікропідприємствами, і їхня частка серед усіх видів економічної діяльності перевищує 97%.

Станом на 2021 рік, кількість фізичних осіб-підприємців на 10 тис. осіб населення становить 383, юридичних осіб – 90. (Рис. 8, Додаток 1).

Місто Київ є абсолютним лідером за кількістю юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців – 339 та 721 на 10 тис. осіб відповідно. До трійки лідерів також входять Харківська та Київська області (Рис. 9, Додаток 1). При цьому немає великих відмінностей у поширеності підприємництва, за винятком столиці та Донецької та Луганської областей, постраждалих від воєнних дій ще до 2022 року.

Обсяг реалізованої продукції підприємствами - юридичними особами сектору МСП із врахуванням індексу споживчих цін у 2022 році становив 5,83 трлн грн, що на 7% менше за значення 2020 року (Рис. 10, Додаток 1). Найбільшу частку в обсязі реалізованої продукції складає діяльність середніх підприємств (70% від загальної кількості), частка малих і мікропідприємств становить 20% і 10% відповідно (Рис. 11, Додаток 1).

Обсяг реалізованої продукції фізичними особами-підприємцями сектору МСП із врахуванням індексу споживчих цін у 2022 році становив 72 млрд грн, що в 13 разів менше за значення 2020 року (Рис. 12, Додаток 1).

Частки обсягів реалізованої продукції у 2022 році змінились наступним чином: у попередніх роках лідером за обсягами були мікропідприємства (94%), проте у 2022 їх частка зменшилась у 2,6 рази: з 94% до 36%, натомість частки середніх та малих підприємств зросли (з 2% до 37% та з 4% до 28% відповідно). (Рис. 13, Додаток 1).

У цілому в 2022 році обсяг реалізованої продукції бізнесу становив 5,9 трлн грн, що на 18% менше за значення 2020 року.

Станом на 2020 рік серед юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців третину валової доданої вартості склали сектори “оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів”, “переробна промисловість” та “сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство” (Рис. 14, Додаток 1).

У 2022 році юридичними особами МСП було експортовано товарів на загальну суму 16,5 млрд доларів США. Лідером за загальним обсягом були підприємства, що працюють у секторі “оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів”, проте середній обсяг експорту на одне підприємство найбільший у МСП галузі “транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність”.

Експорт товарів суб'єктами МСП (ЮО), 2022 рік		
Вид економічної діяльності	Загальний обсяг експорту товарів МСП (ЮО), млн доларів США	Середній обсяг експорту підприємства, тис. доларів США
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	5784	1256
Переробна промисловість	5437	1071
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2440	5260
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	2352	943
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	145	3229
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	110	1081
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	94	1055
Професійна, наукова та технічна діяльність	54	243
Будівництво	46	285
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	41	795
Операції з нерухомим майном	35	438
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	13	2544
Інформація та телекомунікації	9	70
Надання інших видів послуг	4	221
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	3	73
Тимчасове розміщування й організація харчування	1	93
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1	68
Фінансова та страхова діяльність	1	168
Освіта	1	157
Загальна сума	16571	19050

Місто Київ є лідером за загальним обсягом експорту товарів із значенням 5 млрд доларів США і перевищує значення наступної Одеської області у 4 рази. Проте середній обсяг експорту на підприємство розподілений значно більш рівномірно, а серед лідерів як столиця, так і інші області: місто Київ, Кіровоградська, Закарпатська та Полтавська області, із значенням більше 1,5 млн доларів США на підприємство (Рис. 15, Додаток 1).

Серед фізичних осіб-підприємців лідерами за обсягом експорту товарів є Львівська та Закарпатська області із значенням більше 60 млн доларів США. Лідерами МСП (фізичні особи-підприємці) за середнім обсягом експорту є Львівська, Волинська, Черкаська та Тернопільська області, із значенням більше 105 тис. доларів США на підприємство (Рис. 16, Додаток 1).

Станом на 2022 рік обсяги капітальних інвестицій серед МСП юридичних осіб зменшились на третину у порівнянні з 2021 роком, в той час як мікропідприємства зуміли відновити попередній рівень інвестицій після безпрецедентного падіння у 2020 році (Рис. 17, Додаток 1).

Серед видів економічної діяльності лідером за обсягом капітальних інвестицій є “сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство” із значенням 42 млрд доларів США із частками середніх, малих та мікропідприємств – 60%, 34% та 6% відповідно (Рис. 18, Додаток 1).

Підприємства у секторі “переробна промисловість” найбільше витрачають на інноваційну діяльність та наукові дослідження та розробки. Їх витрати складають 72% від загальної кількості витрат серед юридичних осіб з середньою кількістю працівників 10 осіб і більше (Рис. 19, Додаток 1).

Станом на 2022 рік частка жінок-власниць у юридичних осіб складала 29%, у фізичних осіб-підприємців - 46%, загальна частка жінок-власниць у фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб складала 37% (Рис. 20, Додаток 1). Проте у 2023 році спостерігається тенденція до збільшення частки жіночого підприємництва в Україні: протягом осені 2023 року спостерігається значне зростання кількості підприємниць, які стали засновниками нових фізичних осіб-підприємців – на жінок припадає близько 60% нових фізичних осіб-підприємців.

До початку повномасштабного військового вторгнення російської федерації в Україну опитування МСП щодо основних перепон їхнього розвитку давали традиційно схожі результати рік від року – погане урядування, корупція і складність адміністрування податків, труднощі із пошуком платоспроможних клієнтів, брак фінансових ресурсів. Проте з огляду повномасштабну збройну агресію частина традиційних проблем змістилась на другий план за рахунок викликів, які стали наслідками ведення бойових дій і спричинили соціальну та економічну кризу.

Повномасштабна збройна агресія значною мірою вплинула на бізнес-середовище, спричинивши істотну шкоду майну, дефіцит робочої сили, порушення логістики та неохочість до ризику фінансових ринків, що характеризуються високими процентними ставками. Понад третина підприємств припинили або обмежили свою діяльність. Крім того, у бізнес-середовищі в Україні зберігаються старі добре відомі проблеми, пов’язані з

корупцією, обтяжливою податковою системою, слабкою судовою системою та недостатнім захистом майнових прав. Недостатньо оптимальне бізнес-середовище негативно впливає на інтерес іноземних інвесторів та притік приватного капіталу (Рис. 21-22, Додаток 1).

Найбільшою проблемою залишається доступ до фінансів. За результатами опитувань Дія.Бізнес з весни 2022 року частка компаній, що потребують додаткового фінансування до 30 тис. доларів США, зменшилась майже втричі станом на осінь 2023 року. В той же час за цей період зросла потреба у фінансуванні у розмірі 30 тис. доларів США - 1 млн доларів США більше ніж у півтора рази (Рис. 23, Додаток 1).

Під час війни серед мікропідприємств спостерігається найвищий відсоток непрацюючих кредитів, який варіюється від 53% до 90% залежно від рівня доходів цих підприємств (Рис. 24, Додаток 1). Утім, протягом 2023 року в середніх та малих підприємств спостерігається зменшення частки непрацюючих кредитів (Рисунок 25 Додатку 1). Найефективніше використовують кредитні кошти великі та малі підприємства (19% та 26% відповідно).

Ділові очікування бізнесу все ще близькі до нейтрально-негативних (Рис. 26, Додаток 1).

Таким чином у найближчій перспективі остаточно сформувались і зберігаються основні виклики економіки воєнного періоду для українських МСП:

- *Тривалий вплив війни:* збройний конфлікт залишатиметься найсерйознішим викликом, впливаючи на всі аспекти ведення бізнесу – від перебоїв у ланцюжку поставок до наявності робочої сили та ринкового попиту;
- *Економічна нестабільність:* коливання в економіці під впливом війни та глобальних економічних тенденцій призведуть до суттєвої невизначеності. Це може вплинути на інвестиційні рішення, плани розширення та загальну бізнес-стратегію;
- *Фінансові обмеження:* доступ до фінансування залишатиметься критично важливим питанням. Високі відсоткові ставки, жорсткі умови кредитування та загальний рівень ризиків можуть обмежити можливості МСП отримати необхідне фінансування для операційної діяльності та зростання;
- *Перебої в ланцюгах поставок:* поточні логістичні проблеми та наслідки війни, ймовірно, продовжуватимуть порушувати ланцюги поставок, впливаючи на доступність і вартість сировини та товарів;
- *Проблеми на ринку праці:* ринок праці залишатиметься нестабільним через міграцію, мобілізацію та дефіцит кваліфікованих кадрів. Це може призвести до труднощів з наймом та утриманням кваліфікованого персоналу;

- *Регуляторне та політичне середовище:* бізнес може продовжувати стикатися з проблемами в регуляторному середовищі. Потреба в чіткішій та більш сприятливій політиці з боку Уряду буде критично важливою, особливо з точки зору оподаткування та правил ведення бізнесу;
- *Енергетична нестабільність та витрати:* ціни на енергоносії та їхня доступність залишатимуться предметом занепокоєння, особливо з огляду на більш широку глобальну енергетичну ситуацію. Це може призвести до зростання операційних витрат і труднощів у плануванні;
- *Проблеми з експортом:* стагнація у відновленні експорту та глобальні економічні тенденції можуть продовжувати впливати на українські МСП, особливо на ті, що залежать від міжнародних ринків;
- *Тиск цифрової трансформації:* потреба в цифровій трансформації стане більш відчутною. Однак обмеженість ресурсів і навичок може створити проблеми для МСП в ефективному впровадженні цифрових технологій;
- *Стійкість та адаптація до змін:* здатність адаптуватися до швидкозмінних ринкових умов, споживчих уподобань та операційних викликів матиме вирішальне значення. МСП повинні бути гнучкими та стійкими у своїх стратегіях;
- *Інфляція та споживчий попит:* інфляційний тиск та зміни у структурі споживчих витрат можуть вплинути на продажі та прибутковість;
- *Доступ до міжнародної допомоги та підтримки:* доступ до міжнародної фінансової допомоги матиме вирішальне значення для відновлення та зростання, але це також може створити проблеми з точки зору управління програмами;
- *Післявоєнне відновлення та відбудова:* у міру того як зміщується фокус на післявоєнне відновлення, МСП необхідно буде залучати до зусиль з реконструкції, що може створити як можливості, так і проблеми з точки зору потенціалу та ресурсів;
- *Адаптація до глобальних економічних тенденцій:* глобальні економічні тенденції, включно з потенційною рецесією в ключових країнах-партнерах, впливатимуть на експортні можливості та іноземні інвестиції.

Отже, уряду необхідно посилити підтримку та сприяння розвитку МСП у пріоритетних напрямках:

- *Посилити механізми фінансової підтримки:* розширити доступ до фінансування за рахунок державних кредитів, грантів і субсидій. Впроваджувати варіанти фінансування під низькі відсотки та надавати кредитні гарантії, щоб заохотити банки до кредитування МСП. Цей підхід також має включати підтримку інноваційних моделей фінансування, таких як краудфандинг та венчурний капітал;
- *Посилити цифрову трансформацію:* сприяти впровадженню цифрових технологій серед МСП шляхом навчання, надання ресурсів і фінансових стимулів. Це охоплює підтримку електронної комерції, цифрового маркетингу та використання цифрових інструментів для ведення бізнесу;

- *Збільшити індивідуальну підтримку для бізнесу, що постраждав від війни:* створити спеціальні програми для МСП, які безпосередньо постраждали від війни, включно з грантами на відновлення, податковими пільгами та бізнес-консультаціями. Це також може охоплювати сприяння відновленню бізнесу в безпечніших регіонах;
- *Покращити регуляторне середовище:* спростити регуляторні процедури та зменшити бюрократичні перепони, щоб полегшити роботу МСП;
- *Сприяти розвитку навичок та навчанню:* вирішити проблему дефіциту навичок шляхом інвестування у розвиток робочої сили. Це передбачає професійне навчання, програми підвищення кваліфікації та партнерство з навчальними закладами для приведення навчальних програм у відповідність до потреб ринку;
- *Підтримувати експорт та інтернаціоналізацію:* допомагати МСП у пошуку нових ринків збуту та участі в глобальних ланцюгах доданої вартості. Це може передбачати надання професійних послуг із розвитку, експортна фінансова підтримка, участь у торгових ярмарках та налагодження зв'язків з закордонними покупцями;
- *Заохочувати інновації та дослідження й розробки:* стимулювати науково-дослідницьку діяльність серед МСП. Це може відбуватися за допомогою податкових пільг, інноваційних грантів, інноваційних ваучерів і підтримки співпраці між МСП та науково-дослідними установами;
- *Сприяння підприємництву та стартапам:* створити сприятливе середовище для стартапів та підприємництва, включно з інкубаційними та акселераційними програмами, менторством і можливостями для мережування;
- *Сприяти доступу до глобальної допомоги та інвестицій:* виступати в ролі посередника, щоб зв'язати МСП із міжнародними програмами допомоги та іноземними інвесторами. Надавати допомогу у виконанні критеріїв для отримання міжнародної допомоги та залучення прямих іноземних інвестицій. У тому числі надавати допомогу у впровадженні в діяльність МСП міжнародних принципів та стандартів відповідального ведення бізнесу та проведення процедури належної обачності;
- *Посилювати стійкість ланцюгів постачання:* розробити програми, які допоможуть МСП диверсифікувати свої ланцюги постачання та зменшити залежність від одного джерела постачань. Це може передбачати створення локальних мереж та підтримку доступу до альтернативних постачальників;
- *Сприяти розвитку сталих та зелених практик:* заохочувати МСП до впровадження сталих методів ведення бізнесу. Це може відбуватися шляхом стимулювання впровадження “зелених” технологій, допомоги у досягненні енергоефективності та підтримки циркулярної економіки;
- *Посилити тренінги з антикризового управління та стійкості:* забезпечити МСП інструментами та навчанням для кращого управління

- кризами, включно з плануванням на випадок надзвичайних ситуацій, управлінням ризиками та підвищенням стійкості;
- *Підтримувати постійний діалог із сектором МСП*: налагодити регулярні канали зв'язку з представниками МСП, щоб забезпечити відповідність державної політики їхнім потребам та викликам;
 - *Планувати післявоєнну відбудову*: залучати МСП до планування та реалізації зусиль з післявоєнної відбудови, забезпечуючи їхню роль у відновленні економіки.

Стратегічні цілі та пріоритетні завдання для їх досягнення

Стратегічний контекст та узгодження з міжнародною практикою

У цьому розділі представлено стратегічні рамки, розроблені для підтримки розвитку українських МСП та сприяння вирішенню проблем, з якими МСП зіткнулись після 24 лютого 2022 року. Ця Стратегія розроблена паралельно до цілей та завдань “Стратегії МСП для сталої та цифрової Європи” (2020) і враховує висновки різних досліджень ОЕСР.

Стратегія спрямована на ефективне вирішення багатогранних проблем, із якими стикаються МСП в Україні шляхом синтезу рекомендацій ОЕСР і стратегічного бачення ЄС, адаптованого до контексту української економіки, особливо в умовах воєнного стану та очікувань щодо післявоєнної ситуації. Фундаментальні засади цієї Стратегії охоплюють розширення доступу до фінансування, спрощення регуляторної бази, полегшення доступу до ринків, стимулювання цифрової трансформації, розвиток інновацій та заохочення практик сталого розвитку. Стратегія пропонує прагматичну, детальну дорожню карту для розвитку та зростання сектору МСП із зобов'язанням привести її у відповідність до європейських стандартів, що сприятиме створенню потужного, стійкого та конкурентоспроможного сектору МСП в Україні.

Порівняння зі стратегіями ЄС

Ця Стратегія тісно пов'язана зі “Стратегією МСП для сталої та цифрової Європи” (2020) як за структурою, так і за ключовими напрямками (Рис. 27, Додаток 1). Вона наголошує на необхідності створення сприятливої екосистеми, яка дозволить МСП процвітати, роблячи значний внесок в економічне зростання та інновації. Стратегія охоплює такі важливі компоненти, як покращення доступу до фінансування, зменшення регуляторного тиску, розширення доступу до ринків, підтримка цифрової трансформації, сприяння інноваціям та підприємництву, а також просування практик сталого розвитку.

Індекс політики МСП: український вимір в 2024 році

Основні висновки звіту ОЕСР свідчать про покращення в різних сферах державної політики щодо МСП, зокрема інституційній та регуляторній базі, доступі до фінансування та політиці підтримки інноваційної діяльності. Україна перебуває на першому місці серед країн Східного партнерства по кількості вимірів покращення політики для МСП (Рис. 28, Додаток 1).

Найбільший прогрес Україна продемонструвала в напрямках операційного середовища для МСП (4.11 балів), підприємницької освіти/жіночого підприємництва (3.95), та підприємницьких навичок (3.91). Головними напрямками для подальшого покращення залишаються регулювання банкрутства та “другий шанс” (2.52), “зелена економіка” (2.56) та політика підтримки інновацій (3.03) (Рис. 29, Додаток 1).

Звіт окремо відзначає досягнення платформи Дія.Бізнес, створеної у 2020 році Міністерством цифрової трансформації України, що надає комплексну онлайн- та офлайн-підтримку для підприємців. Онлайн-портал пропонує понад 150 бізнес-ідей, шаблони юридичних документів й інші ресурси, та отримав понад 6 мільйонів відвідувань та 60 000 зареєстрованих користувачів з моменту запуску. Завдяки 13 офлайн-центрам по всій Україні та одному закордонному у Варшаві з травня 2022 року “Дія.Бізнес” надала понад 5 650 безкоштовних консультацій та провела численні заходи, які відвідали понад 89 000 підприємців. Проект поєднує безкоштовні та платні послуги, причому 70% його пропозицій є безкоштовними. Завдяки простоті використання та широкому спектру послуг “Дія.Бізнес” суттєво сприяє розвитку бізнесу та покращенню робочого середовища для МСП.

Протягом 2023 року завдяки діяльності Державної установи “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” були отримані наступні результати:

- Реалізовано більше 3500 проєктів та проведено 112 досліджень;
- Надано 8 900 консультацій щодо розвитку підприємницької діяльності;
- Проведено 13 досліджень стану бізнесу, українського експорту та секторів економіки;
- Організовано 2 500 освітніх проєктів;
- Організовано 14 національних павільйонів України на міжнародних виставках;
- Відкрито додатково 2 центри Дія.Бізнес у Рівному та Луцьку;
- Підписано експортних контрактів за результатами отримання українським бізнесом послуг з інтернаціоналізації на суму 352.3 млн гривень;
- Реалізовано 221.8 млн доларів США за допомоги грантового фонду програм підтримки;
- Залучено 3.75 млн євро на ваучери для участі в торговельних виставках і ярмарках для 1500 підприємств у результаті їхньої участі в проєкті допомоги Business Bridge від Європейської комісії;
- Понад 1900 компаній отримали індивідуальні консультації та менторську підтримку з виходу на зовнішні ринки;
- Більше ніж 72 000 українців скористались послугами Дія.Бізнес;
- Державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” став Національним контактним пунктом в Україні за програмою “Цифрова Європа”.

У звіті також визначено потребу у новій Стратегії розвитку МСП, вдосконаленні заходів з оцінки регуляторного впливу та консолідації заходів з моніторингу та оцінки, особливо в контексті сприяння розвитку жіночого підприємництва та розвитку підприємницьких навичок. Крім того, у звіті наголошується на зміцненні системи небанківського фінансування та розширенні інструментів підтримки МСП. Ця Стратегія враховує всі рекомендації звіту та містить амбітні заходи на їх виконання.

Стратегічні напрями та цілі

Досягнення стратегічних цілей, визначених у цій Стратегії, забезпечується реалізацією завдань, які обумовлюють, яким способом буде досягнута кінцева мета Стратегії. Для цього кожен із стратегічних напрямів містить сукупність завдань, у межах яких визначаються продукти та послуги, спрямовані на підтримку розвитку малого та середнього підприємництва на період до 2027 року.

Стратегічний напрям 1 “Відновлення, легкість ведення бізнесу та доступ до ринків”

Відновлення сектору МСП стратегічно планується за трьома різними підходами:

- Фінансове відновлення: полегшення та диверсифікація доступу до фінансування для МСП, що зробить його простішим та гнучкішим для отримання необхідної фінансової підтримки;
- Полегшення регуляторного середовища: спрощення та оптимізація нормативно-правової бази створює більш сприятливе середовище для зростання та діяльності МСП, зменшуючи бюрократичні перепони та складнощі з дотриманням вимог законодавства;
- Просування інновацій: створення сприятливого інноваційного середовища для МСП, включно з налагодженням співпраці з дослідницькими установами та інноваційними мережами, що сприятиме підвищенню їхнього інноваційного потенціалу та цифровій інтеграції.

Прогрес за цим стратегічним напрямом дозволить досягти стратегічної цілі з відновлення ролі МСП як драйверу української економіки, досягнувши частки МСП у доданій вартості на рівні 75% або з обсягом реалізації 8,27 трлн грн (в порівнянні з 66% та 5.83 трлн грн у 2022 році).

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічної цілі:

1.1. Доступ до капіталу та фінансове пожвавлення

Контекст і виклики

Українські МСП стикаються зі значними проблемами, включно з переїздом, втратою виробничих потужностей і браком коштів на нове обладнання, яке є життєво важливим для економічної трансформації та реконструкції країни. Основною перешкодою є їхній обмежений доступ до капіталу, насамперед через обережність інвесторів і більшу довіру банківського сектору до великих компаній. Це також супроводжується труднощами з демонстрацією кредитоспроможності та наданням застави в традиційних банківських системах.

Вплив на вразливі групи населення

Окремо варто виділити складність доступу до інвестиційних та кредитних коштів вразливими групами населення. Серед основних завад, які згадуються такими особами, можна виділити складність отримати кредит на започаткування першого бізнесу через політику банків не надавати кредити клієнтам/-кам з відсутньою підприємницькою історією, упереджене ставлення до вразливих груп населення при ухваленні рішення щодо видачі/відмови у кредиті банківськими фахівцями, низький рівень довіри до держави та її грантових програм.

Здебільшого підприємці в абсолютній більшості випадків використовують для започаткування та розвитку бізнесу власні заощадження. Крім загальних побоювань щодо кредитування (висока відсоткова ставка, страх неспроможності повернути кошти) на рівень кредитування серед жінок може впливати практично повна відсутність спеціальних кредитних програм. Але при цьому у випадку запровадження нових програм рівень довіри до них може бути низьким через усталені стереотипні уявлення про функціонування банківської системи, що може суттєво знизити їхню ефективність. Також варто зазначити пасивне ставлення до існуючих інвестиційних та грантових програм через брак впевненості в можливості отримати подібну підтримку вразливими групами населення.

Відповідність принципам ОЕСР та ЄС

Стратегія узгоджується з акцентом ОЕСР на розширенні доступу МСП до різноманітних інструментів фінансування та відповідає меті ЄС щодо диверсифікації варіантів фінансування для МСП. Вона передбачає прийняття політики, що ґрунтується на доказах ефективності, і нормативно-правової бази для сприяння розвитку прозорих та стійких ринків фінансування МСП. Це охоплює використання нових технологій, сприяння своєчасним виплатам, а також підвищення фінансової грамотності МСП.

Поточний фінансовий ландшафт для українських МСП

Нинішній ландшафт фінансування українських МСП, як внутрішнього, так і зовнішнього, значною мірою сформований під впливом повномасштабної війни та викликів, які вона спричиняє.

У цілому, незважаючи на такі виклики, фінансова система України продемонструвала виняткову стійкість. Корпоративне кредитування, зокрема МСП, скоротилося менше, ніж очікувалося. Швидке пристосування як НБУ, так

і банків до роботи в умовах воєнного часу забезпечило продовження кредитування, а державна підтримка відіграла вирішальну роль у збереженні доступу МСП до фінансування. На українському ринку капіталу переважають державні облігації, а випуск корпоративних облігацій помітно скоротився через війну. Програма “Доступні кредити 5-7-9%”, яка стала ключовим елементом корпоративного кредитування, ще більш посилює значну роль держави в банківській системі у воєнний час. Доступність небанківських фінансових продуктів ще більше знизилася, сектор венчурного капіталу, орієнтований переважно на IT-сектор, також зазнав занепаду після початку війни. Фінансова грамотність населення покращилася, але диспропорції між міським і сільським населенням залишаються.

У 2022-2023 роках іноземні фінансові установи надали значну підтримку українським МСП за допомогою різних ініціатив, які спільно мали на меті сприяти залученню інвестицій і торговельній підтримці для відновлення українського приватного сектору в умовах війни. При цьому державні програми підтримки залишаються основним каналом кредитування МСП в Україні. У той же час в умовах критичного бюджетного дефіциту через забезпечення бойових дій, зовнішнє фінансування необхідно розглядати як вирішальний фактор для забезпечення капіталу, експертизи та ринкових можливостей, щоб допомогти МСП відновити свою діяльність та скористатися можливостями для зростання.

Окремою проблемою є те, що значна частина малих підприємств в Україні ніколи не користувалися зовнішнім фінансуванням, часто через брак інформації про доступні програми та покладання на самофінансування.

За 2023 рік було видано кредитів юридичним особам та фізичним особам-підприємцям у сумі 359 млрд гривень, що продемонструвало співставні обсяги порівняно з попереднім періодом у розмірі 352 млрд гривень.

Причому обсяги кредитування за програмою “Доступні кредити 5-7-9%” демонстрували постійне зростання протягом останніх років. У 2021 році за цією програмою було видано кредитів на суму 62 млрд грн, у 2022 році – 72 млрд грн, а за 2023 рік – 98 млрд гривень. Цей тренд на зростання свідчить про підвищення популярності та все більший попит на цю програму серед підприємців.

Прогнозуючи цей позитивний тренд, можна припустити досягнення значення у 50% малих і середніх бізнесів, що скористалися цією програмою, за рахунок подальших інвестицій та фінансових ресурсів, спрямованих у цю програму кредитування.

Удосконалення нормативно-правової бази

Розробка надійної нормативно-правової бази для сприяння залученню фінансування МСП має вирішальне значення. Це передбачає розробку та просування небанківських фінансових інструментів, таких як факторинг, краудфандинг та випуск облігацій, які наразі недостатньо використовуються в Україні.

Основні завдання Стратегії за цим напрямом

- Скорочення вдвічі частки непрацюючих кредитів у секторі МСП шляхом перегляду ефективності ключових державних фінансових інструментів (“Доступні кредити 5-7-9%”, фінансування за рахунок Фонду розвитку інновацій, приватного акціонерного товариства “Експортно-кредитне агентство” тощо) та їх покращення;
- Забезпечення доступу українських МСП до програм фінансування ЄС та повного використання ресурсів Ukraine Facility та програм Східного партнерства;
- Впровадження інноваційних фінтех-рішень, зокрема розробка та удосконалення нормативно-правової бази з метою диверсифікації джерел фінансування, включно з небанківськими інструментами, такими як краудфандинг, факторинг, випуск облігацій тощо;
- Подальше приведення національного законодавства у відповідність із директивами ЄС щодо публічних закупівель, сфери застосування Закону про публічні закупівлі та виключень із нього, розмежування регулювання закупівель, які не мають прямого відношення до військових потреб, що здійснюються замовниками у сфері безпеки та оборони;
- Надання підтримки для впровадження індустріальних парків як інструмента для залучення інвестицій у деокуповані території шляхом ухвалення постанови Кабінету Міністрів України про затвердження процедури використання коштів бюджетних програм;
- Проведення оцінки Державної програми “Доступні кредити 5-7-9%” з метою оцінки її ефективності, виявлення проблемних аспектів і визначення можливостей для поліпшення функціонування програми;
- Проведення деталізованого аналізу бар’єрів, що ускладнюють процес отримання кредитів для підприємств, ідентифікація конкретних перешкод та розробка стратегій для їх подолання з метою сприяння покращенню умов доступу бізнесу до кредитування;
- Розробка програм кредитування для підтримки різних секторів промисловості та індустрій, таких як “військові технології”, “медичні технології”, “біотехнології”, “технології у сфері урядування”, “аграрні технології”, “освітні технології”, “штучний інтелект”, “імерсивні технології”, “зелені технології”, “кібербезпека” та “напівпровідникові технології”, “космічні технології”.

Очікувані результати

Очікуваним результатом є розширення та диверсифікація фінансових можливостей для МСП, підтримка як стартапів, так і зрілих компаній у різних секторах. Це підвищить фінансову стабільність і загальний рівень розвитку МСП. Крім того, ці заходи сприятимуть фінансовому відновленню сектору МСП, допомагаючи підприємствам відновлюватися та розвиватися в післявоєнний період. Цей аспект відновлення має вирішальне значення, оскільки він дозволить МСП відновити свій довоєнний економічний внесок, сприяючи підвищенню стійкості та стабільності економічної структури

України. Оскільки дані свідчать про недостатньо ефективне використання кредитних коштів, за рахунок диверсифікації джерел фінансування та зниження ставок за новими кредитами за рахунок компенсації процентних ставок, планується зменшення принаймні вдвічі частки непрацюючих кредитів, наданих сектору МСП, а саме у секторі мікропідприємств з 70% у 2022 році до 35% у 2027, малих – з 28% до 14% та середніх підприємств – з 41% до 21%.

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

В межах даного напрямку заплановано низку завдань, які потребуватимуть міжнародної фінансової допомоги:

- Збільшення обсягів кредитування за державною програмою “Доступні кредити 5-7-9%”;
- Забезпечення реалізації програм грантової підтримки бізнесу;
- Розроблення та впровадження програм державних гарантій/страхування ризиків для банків;
- Розробка програм підтримки інвестицій.

Ці завдання потребуватимуть додаткового фінансування у розмірі 4,69 млрд доларів США. Очікується, що це фінансування сприятиме:

- Збільшенню обсягів кредитування за програмою “Доступні кредити 5-7-9%” та створення програми портфельних гарантій для розвитку інноваційних секторів;
- Забезпеченню грантами щонайменше 5000 отримувачів із новою кількістю 24 000 робочих місць;
- Можливості надання кредитів підприємствам з пошкодженими активами за рахунок впровадження державних гарантій/страхування ризиків для банків із розміром страхового покриття для компенсації можливих втрат принаймні 5% від загальної суми збитків;
- Забезпеченню направлень інвестицій у сектори, що постраждали за період воєнних дій, за рахунок страхування інвестиційних ризиків у розмірі 5% від обсягу інвестиційних коштів.

1.2. Регуляторна гнучкість

Контекст і виклики

Українські МСП, особливо мікропідприємства, непропорційно сильно страждають від обтяжливого регуляторного середовища. Велика кількість регуляторних актів, часті законодавчі зміни та відсутність правової стабільності суттєво ускладнюють ведення бізнесу. Зазвичай, мікропідприємства стикаються з найбільшими проблемами через свій розмір та обмеженість ресурсів. Чинне українське законодавство не повною мірою відповідає унікальним потребам

МСП, що робить дотримання регуляторних норм основною перешкодою на шляху до успіху бізнесу.

Україна розпочала реформи з дерегуляції в рамках програми макрофінансової допомоги ЄС. Із початку 2023 року урядом України здійснюється масштабний перегляд інструментів державного регулювання у всіх сферах провадження господарської діяльності.

Мета полягає у скасуванні якомога більшої кількості зайвих регуляторних інструментів; цифровізації та спрощенні процедур, щоб полегшити функціонування підприємств. Також передбачається унеможливити необґрунтоване втручання правоохоронних органів у підприємницьку діяльність.

Із метою перегляду інструментів державного регулювання бізнесу на предмет їх реінжинірингу, оцифрування або скасування, зокрема з урахуванням норм Європейських директив і регламентів, Уряд постановою Кабінету Міністрів України від 13.01.2023 № 44 утворив Міжвідомчу робочу групу з питань прискореного перегляду інструментів державного регулювання господарської діяльності (далі – МРГ). За 2023 рік МРГ переглянула 1025 інструментів державного регулювання бізнесу та рекомендувала скасувати 235 інструментів, оптимізувати (електронізувати) 537 інструментів.

Також за 2023 рік на виконання рекомендацій МРГ вже прийнято 23 нормативно-правових акти, якими скасовано 55 інструментів державного регулювання бізнесу, зокрема дублюючі погодження державних органів у сфері користування надрами та управління відходами, ліцензію на посередництво в працевлаштуванні за кордоном, висновки державної санітарно-епідеміологічної експертизи, погодження місцевими органами влади режиму роботи підприємств у сфері послуг.

Урядом планується продовжити масштабний перегляд інструментів державного регулювання у всіх сферах провадження господарської діяльності.

Вплив на вразливі групи населення

Регуляторний вплив не має вираженої прямої дискримінації за ознакою статі, проте жінки більшою мірою звертають увагу на надмірну заплутаність регуляторних процесів. Нещодавні дослідження вказують на те, що 20% підприємств охарактеризували перевірки з боку окремих державних служб як проблему, зокрема через складність дотримання усіх затребуваних ними вимог (наприклад, щодо пожежної безпеки, санітарно-епідеміологічних вимог). На думку підприємств такі норми часто є недостатньо чітко сформульованими.

Відповідність рекомендаціям ОЕСР та цілям ЄС

Ця Стратегія відповідає рекомендаціям ОЕСР щодо ефективних механізмів управління та підходів, орієнтованих на користувача. Вона спрямована на посилення синергії політики, вирішення потенційних компромісів та зменшення адміністративного тягаря шляхом зосередження уваги на специфічних обставинах МСП при розробці політики та нормативно-правової бази. Це передбачає створення надійних механізмів моніторингу та

оцінки для визначення впливу політики на МСП та підприємництво з використанням відповідних даних і методології.

Крім того, такий підхід відповідає меті ЄС щодо спрощення регуляторного середовища, що сприяє діяльності та зростанню МСП в рамках єдиного ринку.

Основні завдання Стратегії за цим напрямом

- Оновлення та впровадження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності на підставі рішень МРГ шляхом прийняття розпорядження Кабінету Міністрів України щодо затвердження Плану заходів та нормативно-правових актів згідно з Планом заходів з оптимізації та цифровізації регулювань у галузях;
- Просування та популяризація порталу дерегуляції deregulation.me.gov.ua;
- Адаптація моделі "One-in, One-out" шляхом внесення змін до чинних нормативно-правових актів. Це означає, що будь-яке нове регулювання, яке запроваджує нові регуляції для підприємств, має бути компенсоване скасуванням або скороченням існуючого регулювання, що має еквівалентний або більший вплив;
- Обмеження регуляторних витрат шляхом запровадження щорічних лімітів на загальну суму витрат, які нові регуляторні акти можуть покласти на бізнес, з акцентом на МСП. Аналіз регуляторного впливу (АРВ) має гарантувати, що при підготовці аналізу до нього не підходять формально і оціночні витрати не визначаються як нуль;
- Встановлення прозорих і зрозумілих правил регуляторного оновлення, шляхом запровадження правил щодо загальнообов'язкових дат початку дії нових нормативно-правових актів, подібно до практики Великої Британії, де нові нормативні акти набувають чинності у визначені дати щороку (наприклад, двічі на рік);
- Сприяння розвитку нових ринків, продуктів і послуг шляхом запровадження "регуляторних пісочниць" (наприклад, для використання в галузях, визначених як пріоритетні відповідно до Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, такими як "військові технології", "медичні технології", "біотехнології", "технології у сфері урядування", "аграрні технології", "освітні технології", "штучний інтелект", "імерсивні технології", "зелені технології", "кібербезпека", "напівпровідникові технології", "космічні технології").

Очікувані результати

Створення спрощеного, більш прозорого та менш обтяжливого регуляторного середовища для МСП з акцентом на зниження регуляторного тиску та сприяння розробці інновацій через інституції "регуляторних пісочниць". За рахунок цього стане можливим покращення позиції України в міжнародних рейтингах, що оцінюють легкість ведення бізнесу та економічну свободу, із визначенням її місця в групі "помірно вільних країн" за рейтингом

Індексу економічної свободи (усі держави-члени ЄС належать до цієї категорії або категорій вище).

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

Для виконання вищенаведених завдань необхідна активна участь органів влади, у першу чергу Державної регуляторної служби. Фінансування цих ініціатив має бути здійснене через фінансування органів влади, передбачене державним бюджетом, із залученням внутрішніх ресурсів та експертів з відповідного галузевого середовища для ефективної розробки та впровадження програм.

1.3. Просування інновацій

Контекст та виклики

Підтримка інноваційної діяльності окреслена Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року та Планом заходів з її реалізації на 2021-2023 роки. Відповідальність за розробку та координацію політики підтримки інновацій розподілена між Міністерством освіти і науки, Міністерством економіки та Міністерством цифрової трансформації, кожне з яких відіграє провідну роль у науковому, бізнесовому та цифровому секторах відповідно.

Серед ключових заходів – розширення мережі центрів підтримки технологій та інновацій, які допомагають у захисті прав інтелектуальної власності та пошуку технологій у 2023 році до 18. Фінансова підтримка зосереджена на технологічних стартапах: Фонд розвитку інновацій надає гранти для стартапів на ранніх стадіях, а платформа BRAVE1 сприяє інноваціям в оборонному секторі. Крім того, “Дія.Сіті” стимулює інвестиції в ІТ-сектор. Держстат регулярно публікує загальнонаціональні статистичні дані про інноваційну діяльність підприємств за методологією, прийнятою Євростатом у його опитуванні щодо інноваційної діяльності в країнах ЄС.

Після початку повномасштабної агресії, на початку 2022 року, МСП, особливо в технологічному секторі, зосередилися на розвитку інновацій як ключовій стратегії відновлення та модернізації. Ініціативи таких організацій, як Європейська інноваційна рада та Виконавче агентство з питань МСП (EISMEA), відіграли важливу роль, відображаючи підтримку України з боку Європейської Комісії. Однак доступ до спеціальних інноваційних фондів залишається проблемою. Щоб подолати цю прогалину, необхідно розширити доступ до прямої фінансової підтримки, наприклад, інноваційних грантів. Прикладом є ініціатива Європейської інноваційної ради щодо надання 20 мільйонів євро українським технологічним стартапам та МСП, проте існує потреба в розширенні таких ініціатив та підвищенні їхньої доступності для різних галузей промисловості.

Водночас Україна стикається з низкою викликів у сфері інновацій та технологічного розвитку, включно з проблемами у визначенні та взаємодії

різних форм інноваційних парків та платформ. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа не виконує свої функції ефективно. Центри Індустрії 4.0, запущені в 2018–2019 роках, демонструють обмежений успіх, з лише двома активними центрами. Регіональні центри трансферу технологій мають низьку ефективність через відсутність координації між учасниками. Державна реєстрація інноваційних проектів, обов'язкова для отримання державного фінансування, страждає від бюрократичних перешкод та відсутності належної експертної бази.

Рекомендації ОЕСР та стратегічне узгодження

Відповідно до рекомендацій ОЕСР, цей напрямок спрямований на розвиток потужних та інклюзивних екосистем, що стимулюють інновації МСП. Заходи напряму зосереджуватимуться на створенні сприятливого середовища для МСП, включно з налагодженням безперешкодних зв'язків з дослідницькими установами та інноваційними мережами, що сприятиме підвищенню їхнього інноваційного потенціалу. У цьому напрямі Стратегія також узгоджується зі Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року.

Посилення мереж співпраці та стратегічних партнерств

Сучасний інноваційний ландшафт значною мірою формується завдяки мережам співпраці та стратегічним партнерствам. Ця Стратегія сприятиме розвитку таких мереж, об'єднуючи МСП з ширшими інноваційними системами, заохочуючи спільні дослідження та розробки, а також полегшуючи передачу технологій. Створення стратегічних партнерств та інноваційних мереж має важливе значення для МСП, щоб отримати доступ до критично важливих ресурсів та інтегруватися в глобальну інноваційну матрицю.

Нетехнологічні інновації

На шляху до масштабування технологічні МСП демонструють сильну тенденцію до участі в науково-дослідницькій діяльності. Це не лише сприяє інноваціям, але й дає їм змогу виходити на нові ринки та здобувати конкурентні переваги. Не менш важливою є увага до нетехнологічних інновацій, що охоплюють маркетинг, брендинг та організаційні практики, особливо важливі у сфері послуг. Ці аспекти є ключовими для подолання обмежень, пов'язаних з розміром, і стимулювання розширення ринку, розвитку нових ринків і створення нових продуктів. Ця Стратегія підкреслює необхідність інклюзивного підходу, який підтримує різноманітні інноваційні шляхи, гарантуючи, що МСП на різних інноваційних етапах мають доступ до необхідних інструментів та ресурсів для масштабування та зростання.

Фінансові стимули

Опитування показують, що значний відсоток інноваційних МСП у країнах ЄС та ОЕСР стикаються з проблемами через брак кредитів або приватного капіталу. Ця проблема є ще більш гострою для МСП у країнах з перехідною економікою, де інструменти посівних інвестицій у стартапи та

державна допомога не відповідають потребам наукомістких підприємств. Черпаючи натхнення з японської політики технічної допомоги та німецької програми “Digital Now”, ця Стратегія прагне запровадити подібні фінансові стимули. Наприклад, програма “Інновації зараз!” могла б стимулювати МСП до модернізації за допомогою цифрових та інших передових технологій, посилюючи їхню інноваційну спроможність.

Основні завдання Стратегії за цим напрямом

- Створення 5 передумов для розвитку інноваційних хабів (кластерів), які сприятимуть співпраці між МСП, науковими установами та галузевими лідерами в напрямках, визначених Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року;
- Запровадження програми співфінансування (грантового фінансування) R&D-досліджень українськими МСП спільно з українськими університетами, науковими та дослідницькими установами;
- Створення постійної програми мікро-грантів і грантів для сьогоденних і майбутніх підприємців, спрямованої на підтримку їх бізнесів з метою створення стійкої інфраструктури з акцентом на цифрову та передову технологічну інтеграцію.

Очікувані результати

Створення інноваційного середовища з активною співпрацею між МСП, науковими та освітніми установами через інноваційні хаби та програми співфінансування R&D, спрямованих на технологічне вдосконалення та цифрову інтеграцію МСП. Очікується зростання витрат на науково-дослідницьку діяльність до 500 млн доларів США в 2027 році (для порівняння – 309 млн в 2021 році), з зростанням кількості інноваційно активних підприємств у 2 рази (4500 в 2027 році з 2281 в 2021 році).

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

Оцінка RDNA2, що передбачає виділення 183 мільйонів доларів США на відновлення дослідницької інфраструктури та закладів вищої освіти України до 2026 року, підкреслює чітку, але консервативну оцінку нагальних потреб країни у відновленні. Однак брак вичерпних даних про пошкодження дослідницького обладнання та інфраструктури в поєднанні з обмеженнями методології щодо врахування довгострокових втрат у навчанні свідчить про значно більшу потребу у фінансових інвестиціях. Такий сценарій вимагає значних вливань коштів, що виходять за рамки простого фізичного ремонту. Отже, значне фінансування необхідне для розвитку мереж співпраці, зміцнення партнерства між підприємствами та академічними колами та створення інноваційних хабів, спрямованих на стимулювання прогресивних досліджень і розробок. Такий стратегічний розподіл коштів є важливим для забезпечення довгострокового технологічного розвитку та інноваційної спроможності українських

підприємств, усунення дефіциту кваліфікованої робочої сили та дослідницького потенціалу.

Передбачається виділення 300 млн доларів США щорічно для впровадження інноваційної діяльності для подвоєння кількості інноваційних підприємств та збільшення вдвічі витрат українських компаній на проведення R&D-дослідження власними силами.

Витрати на створення щонайменше 5 інноваційних хабів (кластерів) за різними напрямками узгодженими зі Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року становитимуть 16 млн доларів США.

Стратегічний напрям 2 “Цифрова трансформація та підприємницька екосистема”

Однією з ключових стратегічних цілей цього напрямку є стимулювання “подвійного переходу” для малих та середніх підприємств шляхом їх діджиталізації та активного впровадження “зелених” підходів, забезпечивши Україні місце серед топ – 40 економик у Global Innovation Index у 2027 році, враховуючи попередню позицію країни на 57 місці серед 132 країн у 2022 році.

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічної цілі:

2.1. Цифрова грамотність та інфраструктура

Контекст та виклики

Станом на початок 2023 року цифровий ландшафт України відзначається високими досягненнями в забезпеченні доступу до цифрової інфраструктури: 28,57 мільйона користувачів інтернету, рівень проникнення 79,2% та 26,70 мільйона користувачів соціальних мереж, а кількість активних мобільних підключень в країні, яка становить 55,88 мільйона, перевищує кількість населення. Однак різна швидкість інтернету – 11,23 Мбіт/с для мобільного та 60,00 Мбіт/с для фіксованого інтернету – підкреслює слабкі місця інфраструктури, особливо в мобільних мережах, які мають важливе значення для цифрових операцій МСП.

Повномасштабна війна, що триває проти України, додала додаткових викликів і вимог до стійкості цифрової інфраструктури та електронних комунікаційних мереж України, а також, серед іншого, призвела до їх руйнування, що вплинуло на доступність електронних комунікаційних послуг. В умовах повномасштабної війни проти України особливо важливим є підвищення кіберстійкості держави та ефективності реагування на інциденти кібербезпеки. З початку повномасштабного вторгнення 24 лютого і до кінця 2022 року Команда реагування на комп’ютерні надзвичайні ситуації України CERT-UA, функціонування якої забезпечує Державна служба спеціального зв’язку та захисту інформації України, опрацювала 2194 кіберінциденти.

Відповідність рекомендаціям ОЕСР та цілям ЄС

Вжиття заходів за цим напрямом є важливою передумовою для розвитку цифрової економіки, цифрового ринку з ЄС (інтеграція до Єдиного цифрового ринку ЄС) та адаптації цифрових стратегій ЄС, таких як “Глобальні шлюзи”, “Цифрове десятиліття” тощо, а також відповідає рекомендаціям Розділу 10 Доповіді з питань розширення 2023. Зокрема, завдання, визначені цією Стратегією, базується на рекомендаціях “Індексу політики щодо МСП: Країни Східного партнерства 2024” (ОЕСР, 2023) та Експертної оцінки України на Круглому столі ОЕСР з конкурентоспроможності в Євразії (2023) щодо комплексного підходу до цифровізації МСП через розробку програм підтримки, орієнтованих на бізнес, електронну комерцію та цифрову безпеку.

Цифрова грамотність

За даними дослідження Міністерства цифрової трансформації України у 2023 році, показник дорослого населення із цифровими навичками нижче базового рівня зріс на 12,6%, порівняно з 2019 роком, і становить 40,4%. Також відсоток населення, яке не володіє жодними навичками, зменшився вдвічі порівняно з 2019 роком, і становить 7,2%.

В умовах складних економічних обставин і необхідності забезпечення стійкості у воєнний час цифрова грамотність стає критично важливим фактором. Додаток “Дія” з понад 20 мільйонами користувачів, платформа цифрової освіти “Дія” з 1,5 мільйонами користувачів та понад 100 безкоштовних онлайн-курсів є прикладами успіхів, досягнутих у цій сфері. Проте серед представників МСП все ще залишається недостатній рівень цифрової грамотності, що може серйозно обмежити їхню здатність ефективно використовувати цифрові технології. Це ускладнюється проблемами із якими стикаються МСП в управлінні ризиками цифрової безпеки, що є життєво важливим компонентом у глобальній цифровій економіці.

Вплив на вразливі групи населення

Особливої уваги потребує забезпечення цифрової грамотності серед вразливих груп населення, зокрема підприємців. Дослідження вказують, що багато підприємців мають брак досвіду де це стосується цифровізації бізнес процесів. Наприклад, окремі представниці висловлювали вагання щодо доцільності впровадження CRM-системи в їхній бізнес через відсутність розуміння переваг такої системи та її застосування при плануванні своєї бізнес-діяльності на певному етапі розвитку свого бізнесу. Окремо варто звернути увагу на представників і представниць бізнесу з сільської місцевості та віддалених регіонів, де загальний рівень цифрової обізнаності та доступ до інтернету серед населення суттєво нижчий ніж у населення з міст.

Політики щодо управління даними та МСП

Аналіз ОЕСР щодо політик з управління даними про МСП показує, що лише 29% заходів політики у сфері даних орієнтовані на МСП. Картування інституцій в країнах ОЕСР демонструє аналогічну тенденцію – лише 26% інституцій з повноваженнями у сфері управління даними (у країнах що були

досліджені), мають МСП та підприємництво в переліку основних мандатів. Ця Стратегія враховує цю прогалину шляхом адвокації відкритих наборів даних та співпраці з постачальниками технологій для створення зручних інтерфейсів даних та інструментів аналізу. Ці заходи дозволять МСП використовувати відкриті дані для аналізу ринку та стратегічного планування.

Стимули для цифрової трансформації

Щоб прискорити впровадження цифрових технологій, Стратегія пропонує конкретні стимули, такі як ваучери або гранти для інвестицій у цифрові технології та підтримку навчання цифровим навичкам.

Основні завдання стратегії за цим напрямом

- Розробка та популяризація тесту на цифрову зрілість на платформі Дія.Бізнес для самооцінки МСП рівня цифрової інтеграції та визначення конкретних потреб;
- Надання електронних ваучерів до 1000 євро на хмарні цифрові рішення для мікро- та малого бізнесу;
- Імплементация європейських Закону про цифрові послуги (DSA) та Закону про цифрові ринки (DMA);
- Збільшення кількості електронних державних послуг, зокрема тих, що доступні на Єдиному державному веб-порталі електронних послуг (портал “Дія” включно з мобільним застосунком “Дія”) із особливим фокусом на ті, які надаються мікро- та малим підприємствам;
- Спрощення укладення електронних контрактів з іноземними партнерами, отримання міжнародних електронних рахунків-фактур тощо, через взаємне визнання електронної ідентифікації, автентифікації та довірчих послуг з ЄС;
- Надання грантів на навчання та впровадження заходів із кібербезпеки, на поглиблену цифрову інтеграцію для впровадження технологій штучного інтелекту, інтернету речей та аналітики великих даних для малих та середніх підприємств.

Очікувані результати

Значне підвищення рівня цифрової інтеграції МСП, сприяння застосуванню цифрових технологій через навчання та фінансову підтримку, та посилення взаємодії між МСП та органами влади у цифровому форматі сприятиме активізації цифрової трансформації, забезпечуючи підприємствам не лише широкий доступ до підтримки через платформу Дія.Бізнес, але й сприятиме підвищенню цифрової грамотності широких мас населення через участь у програмі “Дія: Цифрова освіта”, що може зміцнити конкурентоспроможність країни та прискорити її розвиток в цифровій сфері. Очікується, що кількість зареєстрованих користувачів на платформі “Дія.Цифрова Освіта” досягне 6 млн осіб, а до взаємодії з платформою “Дія.Бізнес” буде залучено понад 50% МСП.

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних,

людських та інших ресурсів

Значного підвищення рівня цифрової інтеграції МСП, сприянню застосування цифрових технологій через навчання та фінансову підтримку можна досягти шляхом програмою фінансування ваучерів для мікро- та малого бізнесу на доступ до хмарних цифрових рішень та спеціалізованим курсам, які пов'язані з кібербезпекою, штучним інтелектом, інтернетом речей та аналітикою великих даних із загальним міжнародним фінансуванням 185 млн доларів США.

2.2. Сталі практики та “зелений перехід”

Контекст та виклики

Мета країни – приєднатися до ЄС та Європейського зеленого курсу – підкреслює важливість переходу до сталого розвитку. Це вимагає не лише відновлення, а й модернізації сектору МСП шляхом впровадження сталих практик і технологій, що потребує значних приватних інвестицій.

Основними документами, що містять положення про екологічну політику в Україні, є Закон “Про основні засади державної екологічної політики України до 2030 року”, Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища до 2025 року та Національна економічна стратегія 2030. Хоча перший охоплює екологічні питання як частину ширшої економічної політики, а Національна економічна стратегія 2030 розглядає “зелені” цілі на галузевому рівні (наприклад, енергетика, промисловість, гірничодобувна промисловість), жоден з них не містить конкретних положень, спрямованих на МСП. Існує прогалина щодо спеціальних програм фінансової підтримки або стимулів для просування екологічних практик серед МСП. У свою чергу, нестача заходів у сфері екологічної політики та інструментів підтримки, орієнтованих на МСП, призводить до низької ефективності моніторингу та оцінки.

Вплив на вразливі групи населення

Дослідження вказують, що жінки гірше ніж чоловіки ознайомлені з принципами та технологіями відновлюваних джерел енергії в Україні. Також, особи вікової групи “старше 65 років” демонструють низький рівень інформування з цих питань. Це може вплинути на їх безпосередню залученість до МСП, що використовує або якимось пов'язане з “зеленою енергетикою”. Вразливі групи населення також можуть більше потерпати від ускладнення доступу до ресурсів чи підвищення їх вартості – відповідно, підходи циркулярної економіки, ощадливого виробництва матимуть для них потенційно більший ефект

Відповідність принципам ОЕСР та ЄС

Стратегічний напрямок відповідає рекомендаціям ОЕСР щодо перехідного періоду та стійкості, зокрема, щодо надання МСП можливості впроваджувати сталі та “зелені” практики. Вона узгоджується з орієнтацією ЄС на сталий розвиток, підтримуючи МСП у переході до менш шкідливої для навколишнього середовища діяльності. Це передбачає консультації із зацікавленими сторонами, підвищення обізнаності про зелені практики та підтримку розвитку циркулярної економіки.

Сталі практики та зелений перехід

Інтеграція сталих практик і технологій має важливе значення для модернізації сектору МСП в Україні. Однак навіть у самому ЄС шлях МСП до реалізації “Зеленого курсу” залишається невизначеним, особливо в розумінні конкретних нормативних актів та адаптації до них. Галузі, які значною мірою залежать від вуглецю, імовірно, зіткнуться з найбільш значними проблемами на цьому шляху. Щоб зорієнтуватися в цих змінах, МСП потребують ясності в стандартах і нормах, а також багатогранного підходу, який охоплює узгодження політики з директивами ЄС, вдосконалення правової бази та адаптацію підходів фінансової системи. Як приклад можна відмітити проект ЄБРР “Кліматичні інноваційні ваучери”, який передбачає гранти на розробку кліматичних інновацій та екологічних технологій та вже продемонстрував свою успішність в Україні.

Впровадження сталих і “зелених” практик на етапі післявоєнного відновлення відкриває можливості для довгострокової стійкості. Такий підхід відповідає глобальним тенденціям сталого розвитку та сприяє відновленню МСП в екологічно відповідальний спосіб. Під час цього переходу необхідно враховувати ширші соціально-економічні вигоди, включно з пом’якшенням наслідків зміни клімату.

Основні завдання Стратегії за цим напрямом:

- Розробка онлайн-інструменту для МСП для самооцінки їхнього вуглецевого сліду;
- Запровадження програми сертифікації для МСП, які успішно зменшують свій вуглецевий слід, пропонуючи потенційні ринкові переваги, наприклад, через створення бази даних сертифікованих “зелених” МСП;
- Розробка та створення фінансових стимулів співпраці з локальними центрами переробки відходів для МСП, для стимулювання сортування відходів одразу при утворенні;
- Розробка та запуск спеціальної програми фінансової підтримки підприємств, що спеціалізуються на переробці відходів;
- Запровадження програми ваучерів на проведення професійних енергоаудитів та субсидій на підвищення енергоефективності для мікро- та малого бізнесу;

- Проведення семінарів з впровадження циркулярних бізнес-моделей, грантове фінансування МСП, що впроваджують принципи циркулярної економіки;
- Розробка та впровадження програми стимулювання розширеної відповідальності виробника, заохочуючи управління життєвим циклом продукції та її переробку.

Очікувані результати

Підвищення екологічної відповідальності МСП, стимулювання розвитку “зелених” ініціатив, фінансова підтримка для енергоефективності та циркулярної економіки та заохочення сталого управління виробництвом серед МСП. Завдяки цьому частка перероблених відходів збільшиться з 6% (у 2020 році) до 30% у 2027 році.

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

У межах цього напряму заплановано модернізацію частини індустріальних парків до рівня еко-індустріальних, модернізація активних переробних підприємств і проведення енергоаудитів підприємств із загальною сумою фінансування 500 млн доларів США. Очікується, що це фінансування дозволить модернізувати до 5 індустріальних парків, збільшити рівень переробки з 6% до 30% та провести енергоаудит на частині підприємств таких секторів, як сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство, добувна промисловість та розроблення кар’єрів, переробна промисловість, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, водопостачання, каналізація, поводження з відходами та будівництво.

Також передбачається залучення підприємств аграрного сектору для розмінування власних територій для ведення сільськогосподарської діяльності шляхом закупівлі техніки для безпечного розмінування та навчання спеціалістів за даною програмою із загальною вартістю витрат 200 млн доларів США.

2.3. Підтримка та розвиток культури підприємництва

Контекст та виклики

Українські МСП становлять понад 99% усіх зареєстрованих підприємств, однак ці підприємства стикаються зі значними викликами, зокрема у формуванні потужної підприємницької культури. Ця культура необхідна для того, щоб МСП могли ефективно долати складнощі та виклики, пов’язані з воєнними та пост-воєнними, євроінтеграційними та іншими викликами, і відігравати ключову роль у відновленні економіки та її зростанні в майбутньому. Розвиток підприємницької культури передбачає створення мереж підтримки, забезпечення доступу до навчання та ресурсів, а також створення середовища, яке заохочує інновації та стійкість.

Вплив на вразливі групи населення

Окремої уваги заслуговує створення бізнес-мереж орієнтованих на жінок та інших вразливих груп населення. Дослідження вказують, що лише 12% підприємців в Україні входить до формальних/інституціоналізованих об'єднань, таких як бізнес-асоціації та клуби підприємців/миць, хоча 32% підприємців декларує бажання доєднатися до них, але вказує на перешкоди. Створення спеціалізованих бізнес-мереж із прозорими правилами вступу та перебування для МСП, очолюваних жінками та представниками вразливих груп, може сприяти створенню більш інклюзивного та сприятливого бізнес-середовища, що розширить права і можливості, дасть імпульс співпраці та економічному зростанню в цих громадах. Підприємці, які є членкинями бізнес-об'єднань, демонструють вищий рівень довіри до держави та частіше вважають, що держава підтримує малий та середній бізнес. Ймовірно, участь в асоціаціях забезпечує ширший обмін досвідом та отримання більш різноманітної інформації, зокрема про діяльність держави з метою розвитку та підтримки МСП.

Відповідність принципам ОЕСР та ЄС

Ця Стратегія узгоджується з фокусом ОЕСР на розвитку підприємницького мислення та зміцненні підприємницьких екосистем, що має важливе значення для забезпечення інклюзивного та сталого зростання. Вона також резонує з цілями Європейського Союзу щодо підтримки зростання МСП та створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу. Ініціативи та програми, що реалізуються під керівництвом ЄС, такі як ініціатива “SURE” в рамках “EU4Business” та програма “Еразмус для молодих підприємців”, сприяють впровадженню сталих бізнес-практик, підкріплених міжнародним співробітництвом, а моделі, такі як EntreComp, відіграють важливу роль у розвитку життєво важливих навичок українських підприємців.

Сучасний ландшафт підтримки підприємництва

Державну установу “Офіс з просування експорту України” у 2021 році було перетворено на “Офіс з розвитку підприємництва та експорту”, який тепер відповідає за реалізацію політики щодо МСП та просування експорту. Він керує національним проектом і порталом “Дія.Бізнес”, наповнюючи його онлайн-тренінгами та послугами з підтримки бізнесу. Діють центри підтримки “Дія.Бізнес” для офлайн-консультацій.

Державна установа “Офіс з просування експорту України” працює за рахунок поєднання державного фінансування та міжнародної допомоги, отримавши 36,8 млн грн (близько 1 млн євро) з державного бюджету на 2023 рік та додаткові донорські кошти. Незважаючи на воєнні виклики, відомство зберегло високу функціональність, особливо інноваційною є платформа “Дія.Бізнес”. У 2023 році Офіс з розвитку підприємництва та експорту отримав 3,75 млн євро від європейського грантового конкурсу Business Bridge для 1 500 постраждалих від війни українських підприємств. Державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” також просуває експорт українських виробників.

Протягом 2023 року державна установа “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” активно впроваджував та реалізовував такі освітні програми:

- Жіночий бізнес-акселератор “Відважна”. У результаті реалізації цієї програми 6 переможниць отримали 1,6 млн доларів США на створення нового або розвиток наявного бізнесу;
- Освітньо-грантова програма “Початок”. Грантовий фонд програми передбачав надання 22,570 млн гривень 200 переможницям для створення, відновлення чи розвитку власної справи;
- Освітньо-грантова програма “Міцність”. Грантовий фонд програми передбачав надання 2,202 млн гривень 20 фіналістам для відновлення бізнесу в трьох постраждалих від повномасштабної війни областях;
- Національна акселераційна програма “Власне”. За результатами програми було надано 4 млн гривень 33 переможцям для запуску стартапу або масштабування підприємства;
- Освітня програма “Global E-commerce Access”. Програма передбачає навчання 200 учасників щодо отримання навичок для виходу на міжнародний ринок за допомогою e-commerce-платформ. За результатами програми 10 проєктів отримають додаткову менторську підтримку;
- Освітня програма “Фінансист”. 3722 учасники пройшли навчання з покращення фінансової грамотності малого та середнього бізнесу.

Окрім освітніх програм, було реалізовано низку освітніх проєктів для експортерів, а саме:

- “Експортний форум” — захід, що об’єднав представників влади та бізнесу із кількістю 1276 учасників. Головний фокус — програми економічного відновлення й механізми підтримки експорту та інновацій;
- “Trainers (Cycle 2)”. Мета проєкту: розроблення структури та змісту тренінгових програм з розвитку експортного потенціалу МСБ;
- “Економічний фронт” — серія освітніх тренінгів щодо перспектив експорту в умовах війни;
- “Export Academy 2023” — довгострокова практична освітня програма для українських МСП, які розпочинають експортну діяльність або вже є експортерами та планують виходити на нові ринки. За результатами навчання учасники створять для своєї компанії експортний план з виходу на нові ринки;
- “Ukraine Rebuilding Task Force” — практична освітня програма для громадян України, внутрішньо переміщених осіб, підприємців, фахівців та керівників компаній та організацій, які планують створювати або взяти участь в міжнародних проєктах з відбудови та реконструкції України;
- “Export Consultants Mastery” — інтенсивна довгострокова навчальна програма для експортних консультантів, що допоможе розвинути та покращити компетенції індивідуальної консалтингової діяльності, а також створити власну компанію.

У 2020 році український Уряд запустив Дія.Бізнес, компонент екосистеми електронних послуг Дія, як онлайн-хаб для підприємницьких ресурсів та консультацій. Таке розширення стало відповіддю на рекомендації за результатами оцінки 2020 року щодо розширення навчальних пропозицій. Дія.Бізнес пропонує широкий спектр електронних навчальних курсів у різних сферах бізнесу, понад 70 видів онлайн-консультацій та інші допоміжні послуги. Платформа використовує інноваційні методи навчання, такі як короткі відеоролики та модулі, доступні на смартфонах. Національна онлайн-школа підприємців, розміщена на порталі Дія.Бізнес, пропонує 14 безкоштовних онлайн-курсів на такі теми, як боротьба з корупцією, сталий розвиток та цифровий перехід. Вона також включає спеціалізовані розділи про інтернаціоналізацію, соціальне та жіноче підприємництво, а також самотестування щодо захисту персональних даних. Дія.Бізнес також було адаптовано до надання ресурсів для бізнесу, що постраждав від тривалої війни з росією.

Вдосконалення підприємницьких структур

Для зміцнення підприємницького середовища необхідний комплексний підхід, що охоплює освіту, розбудову мереж та сприяння культурі підприємництва. Повинні бути розроблені комплексні навчальні програми з підприємництва на різних освітніх рівнях, щоб надихати та розвивати підприємницьке мислення в суспільстві. Ці програми мають зосереджуватися не лише на когнітивних здібностях, таких як цифрові, фінансові та управлінські навички, а й на життєво важливих некогнітивних навичках, таких як робота в команді та активне навчання. Крім того, концепція “інтрапренерства”, яка передбачає творче вирішення проблем та мобілізацію ресурсів в організаційному контексті, стає все більш актуальною для сприяння адаптивності та стратегічному мисленню в МСП.

Важливим аспектом конфігурації програм підтримки МСП, особливо тих, які пропонують фінансові інструменти, є забезпечення їхньої ефективності та адресності. Для того, щоб уникнути надмірних витрат на адміністрування, дублювання функцій та складнощів з пошуком інформації про доступні програми підтримки, доцільно уніфікувати механізм координації таких інструментів через уповноважене державне агентство або фонд.

Основні завдання Стратегії за цим напрямом

- Запуск Української підприємницької премії відповідно до щорічної Європейської премії з розвитку підприємництва (EERA) для визначення та відзначення підприємців-чемпіонів, які відіграватимуть ключову роль у просуванні та натхненні підприємницької культури;
- Розширення та інституціоналізація платформи “Дія.Бізнес” та інфраструктури бізнес-центрів “Дія.Бізнес” шляхом прийняття нормативно-правового акту Кабінету Міністрів України;

- Запровадження тесту для оцінки та розвитку підприємницьких навичок на базі рамкових компетенцій EntreComp з пропозицією індивідуальних тренінгів та наставництва на основі індивідуальних потреб;
- Масштабування та збільшення можливостей щодо безкоштовних консультацій, а також покращення аналітики (враховуючи також аналіз життєвого циклу підприємства та створення дорожньої карти підприємця);
- Впровадження модулів та установ, орієнтованих на підприємництво, у початковій та середній школі, (підприємництво для школярів), інтеграцію практичного бізнес-навчання у вищу освіту та сприяння партнерству між освітніми установами та підприємствами для отримання реального досвіду (дуальна освіта), створення установ, що будуть націлені на покращення підприємницьких навичок та здібностей (підприємницький університет);
- Створення та реалізація програм для підтримки та розвитку різних секторів бізнесу, зокрема ветеранського та жіночого підприємництва, молодіжного підприємництва, впровадження лідерських програм для підтримки власників бізнесу, а також планова розбудова інфраструктури підтримки МСП, включно з Центрами підприємництва програми “Дія Бізнес”.

Очікувані результати

Збільшення кількості регіональних офісів Дія.Бізнес до 25 (з яких щонайменше 3 – за кордоном), сприятиме розширенню географії підтримки підприємств, підвищенню їхньої ефективності та розвитку на міжнародному рівні, полегшить їхній доступ до послуг та ресурсів.

Близько 2000 підприємств отримають фінансову допомогу для релокації власного бізнесу в межах України.

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

У межах цього напрямку заплановано низку таких завдань, які потребуватимуть міжнародної фінансової допомоги, а саме:

- Забезпечення додаткового фінансування підприємств, які найбільше постраждали від війни, для отримання експертної підтримки/бізнес-консультацій щодо адаптації та вдосконалення їхніх бізнес-моделей;
- Підтримка критично важливих підприємств щодо їх потреб та бажання перенести бізнес;
- Розробка та впровадження національних маркетингових центрів, навчання в яких буде спрямоване на отримання знань у сфері міжнародних ринкових процесів;
- Відкриття нових офісів Дія. Бізнес як у регіонах країни (для забезпечення доступу в сільське середовище), так і за кордоном.

Ці завдання потребуватимуть додаткового фінансування у розмірі 265 млн доларів США. Очікується, що це фінансування сприятиме:

- Підтримці у перегляді бізнес-стратегії підприємств з урахуванням їхньої загальної кількості в регіонах, які найбільше постраждали від бойових дій та потребують змін чи адаптації власної діяльності (перший пріоритет: Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Харківська та Херсонська області, другий пріоритет: Київська, Сумська та Чернігівська області);
- Підтримці, що володіють підприємствами з вищезазначених регіонів у питаннях релокації бізнесу;
- Створенню навчальних програм у сфері міжнародних ринкових процесів за рядом спеціалізацій, таких як: SMM-менеджмент, PPC, SEO-оптимізація, акаунт-менеджмент, копірайтинг, контент-менеджмент, email-маркетинг, бренд-менеджмент, PR, управління спільнотою та інші спеціалізовані напрямки;
- Збільшення обсягу консультативної підтримки підприємств за рахунок масштабування кількості офісів Дія.Бізнес.

Стратегічний напрям 3 “Доступ до ресурсів, інтеграція та конкурентоспроможність”

Стратегічною ціллю цього напрямку є побудова міцного фундаменту для сталого розвитку МСП в соціальних, екологічних та гуманітарних сферах, що створить можливості для працевлаштування 1,27 млн осіб, що дозволить повернутись до кількості робочих місць довоєнного періоду у секторі МСП та зменшити рівень безробіття з 25% до 15%.

Завдання, спрямовані на досягнення стратегічної цілі

3.1. Перерозподіл ресурсів та утримання/реінтеграція людського капіталу

Контекст та виклики

Війна, що триває в Україні, суттєво порушила торговельні маршрути та ланцюги поставок, що серйозно вплинуло на МСП. Ці розриви спричинені тим, що багато критично важливих матеріалів постачалися з росії, білорусі або тимчасово окупованих територій. Підприємства аналізують свої ланцюги постачання та логістику, але пошук альтернативних джерел сировини залишається складним і дорогим, з обмеженою кількістю альтернатив та різними економічними та екологічними обмеженнями.

Стратегії для забезпечення стійкості ланцюгів поставок

Щоб пом'якшити ці виклики, МСП повинні вивчити можливість диверсифікації своєї бази постачальників, інвестувати в альтернативну сировину та використовувати цифрові платформи для управління ланцюжками

поставок. Уряд України та міжнародні організації повинні надавати підтримку у пошуку нових ринків та постачальників, допомагаючи МСП підвищити стійкість та адаптувати свої ланцюги поставок, щоб протистояти постійній загрозі зриву виробничих процесів. Цей поштовх до диверсифікації ланцюгів постачання, хоч і є складним, але водночас відкриває можливості для МСП.

Демографічні зміни та вплив на ринок праці

Станом на початок 2023 року війна призвела до значного переміщення населення, яке, за прогнозами, продовжуватиме скорочуватися до 2052 року. Ці демографічні зміни особливо зачіпають молодші вікові групи та призвели до дефіциту робочої сили, що впливає на діяльність мікро-, малих та середніх підприємств. Незважаючи на ці виклики, МСП поступово відновлюють свою діяльність, але загроза розвороту тренду залишається.

Використання імміграційного потенціалу

Зменшення чисельності населення створює можливості для іммігрантів зайняти життєво важливу роль у підприємстві та розвитку бізнесу. Іммігранти можуть відкрити міжнародні мережі та ринки, а також часто приносять з собою різноманітні навички, досвід та підприємницькі амбіції. Щоб скористатися цим, необхідно розробити цільові програми підтримки підприємництва та інтеграції іммігрантів у місцеве бізнес-середовище.

Демографічні зміни та роль вразливих груп населення

Вплив війни поширюється на різні соціальні групи, прогнозується високий рівень безробіття. Визнання невикористаного потенціалу недостатньо представлених груп, таких як жінки, іммігранти, особи з інвалідністю та інші маломобільні групи населення, молодь та люди похилого віку, має вирішальне значення. Створення цільових програм, спрямованих на вирішення проблем, із якими стикаються ці групи, а також інтеграція навчання підприємству у формальну та неформальну освіту сприятиме поширенню підприємницького мислення в суспільстві.

Фокус на розвитку людського капіталу

Порушення балансу на ринку праці підкреслює важливість збереження та реінтеграції людського капіталу. У сучасному бізнес-середовищі, особливо для малих та середніх підприємств, людський капітал є наріжним каменем успіху. Інвестиції в навички необхідні для опанування технологій, розширення ринку та адаптації до організаційних змін.

Розвиток лідерських та управлінських навичок

Масштабування та досягнення високих темпів зростання вимагають сильних лідерських та управлінських навичок. Розвиток цих навичок у керівників МСП є ключовим для подолання викликів, пов'язаних з розширенням бізнесу. Програми менторства, які об'єднують досвідчених підприємців з новачками, можуть сприяти обміну знаннями та інноваціям.

Заохочення повернення кваліфікованих експатріантів

Заходи стимулювання мають заохочувати повернення кваліфікованих емігрантів, використовуючи їхній міжнародний досвід для посилення людського капіталу України.

Основні завдання Стратегії за цим напрямом:

- Розвиток системи дуальної освіти, яка поєднує академічне навчання з практичними заняттями, спрямованими на подолання конкретних прогалин у навичках у секторі МСП;
- Розробка заходів з метою сприяння залученню української діаспори в національну економіку (наприклад, створення платформ для представників діаспори для інвестування в український бізнес, обміну досвідом та знаннями, а також для встановлення зв'язку українських підприємств з глобальними ринками);
- Розробка візової програми спеціально для підприємців-мігрантів з визначеного переліку країн, що сприятиме створенню нового бізнесу в Україні;
- Розширення програми е-резидентства з наданням можливості реєстрації та провадження діяльності через юридичну особу;
- Розширення сфери застосування “гіг-контрактів” та спрощення регулювання для залучення працівників і підрядників на умовах “фрілансу”, щоб забезпечити більшу гнучкість і правовий режим для МСП та незалежних працівників;
- Запуск цільових програм із підтримки підприємництва для жінок, ветеранів, людей похилого віку та осіб з інвалідністю вартістю 3,7 млрд доларів США;
- Надання субсидій на умовах співфінансування працівників та керівників МСП для навчання та підвищення кваліфікації робочої сили, підвищуючи загальну галузеву конкурентоспроможність.

Очікувані результати

Зміцнення компетенцій та гнучкості робочої сили МСП, посилення інтеграції та підтримка різноманітності та інклюзії в підприємстві, водночас із забезпеченням конкурентної переваги через освіту та цільові програми підтримки, що дозволить зрости мікробізнесу з чисельністю працівників 2+ до 575,5 тис. у 2027 році з 473,5 тис. у 2022 році; працевлаштування додатково 250 тисяч осіб з інвалідністю.

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

У межах цього напрямку заплановано низку таких завдань, які потребуватимуть додаткового фінансування 4,08 млрд доларів США:

- Створення та обслуговування координаційного центру консультаційної та фінансової підтримки підприємств, які потребують створення нових логістичних маршрутів і створення нових ланцюгів постачань;
- Впровадження навчальних програми перекваліфікації працівників;
- Розробка та запуск цільових програм із залучення до підприємництва та підтримки підприємництва для жінок, ветеранів (ветеранок), людей похилого віку та людей з інвалідністю.

Очікується, що це фінансування дозволить підприємствам створити нові логістичні маршрути для продукції, яка раніше постачалась з/до росії та білорусі; забезпечить співфінансування для навчання 1,7 млн підприємців тих бізнесів, що понесли збитки, покривши 50% їхніх витрат на навчання та здобуття нових знань та навичок.

3.2. Інтеграція до ЄС

Контекст та виклики

Інтеграція до ринкових механізмів ЄС має вирішальне значення для українських МСП і є ключовим кроком на шляху України до вступу в ЄС. Ці зусилля спрямовані не лише на забезпечення безперешкодної економічної інтеграції до ЄС, але й на покращення готовності України відповідно до глави 20 перемовин щодо вступу України до ЄС. Як зазначено у звіті Європейської комісії від 8 листопада 2023 року, національне законодавство України характеризується лише деякою відповідністю праву ЄС у цьому напрямі. У найближчий час ЄК рекомендує розробити середньострокові пріоритети розвитку МСП та вжити заходів для покращення бізнес-середовища та інвестиційного клімату, а також ухвалити необхідне законодавство про боротьбу з простроченням платежів. Тому це завдання передбачає заходи спрямовані інтеграцію українських МСП в економічну структуру ЄС. Це означає посилення їхньої присутності на ринку, забезпечення відповідності нормам ЄС та приєднання до ширших бізнес-мереж ЄС.

Використання механізмів підтримки ЄС

Окрім власне наближення до *acquis*, ключовим компонентом цієї Стратегії є використання наявних структур підтримки ЄС. Наприклад, Європейська мережа підприємств (EEN) відіграє вирішальну роль у допомозі українським МСП впроваджувати інновації та налагоджувати партнерські відносини з партнерами з ЄС. Такі інструменти, як Платформа стійкості ланцюгів постачання EEN та Платформа бізнес-знайомств “Шляхи солідарності Україна-ЄС”, мають вирішальне значення для налагодження зв'язків між бізнесом з ЄС та України, надання можливості МСП знаходити нових партнерів та вирішувати конкретні виклики. Для оптимізації впливу цих платформ необхідні такі заходи, як підвищення обізнаності, забезпечення легкого доступу, постійний зворотний зв'язок та інтеграція з українськими заходами підтримки бізнесу.

Врахування відгуків МСП у процесі вступу до ЄС

При переході від інтеграції до представництва вкрай важливо, щоб українські МСП мали вагомий голос у процесі вступу до ЄС. Створення надійних каналів зворотного зв'язку, що охоплюють як формальні, так і неформальні методи комунікації, є ключовим фактором. Цифрові технології, такі як консультаційні платформи та онлайн-опитування, можуть ефективно збирати інформацію від МСП. Можна також створити галузеві консультативні ради, щоб забезпечити інтеграцію поглядів МСП у процес вироблення політики та переговорів, посилюючи інклюзію у процесі вступу до ЄС.

Інтеграція моделей ЄС

Вивчення наявних моделей ЄС, таких як мережа SME Envoys та SME Assembly, дає цінну можливість інтеграції цих інститутів до українського середовища. Розширення мережі SME Envoys за рахунок включення українських представників може забезпечити прямий внесок українських МСП у політику ЄС. Аналогічно, організація заходів, подібних до SME Assembly, для українських МСП може надати можливості для діалогу, налагодження зв'язків та обміну найкращими практиками. Ці ініціативи не лише збільшать представництво українських МСП, але й нададуть можливість більш тісного залучення українських МСП до європейського контексту.

Основні завдання Стратегії за цим напрямом:

- Подальше поглиблення співпраці з Enterprise Europe Network, Erasmus for young entrepreneurs та інших мереж Європейського Союзу;
- Розробка, впровадження та популяризація інформаційного порталу євроінтеграційних реформ з механізмами зворотного зв'язку на основі платформи Дія.Бізнес;
- Створення національного інституту SME Envoys та проведення щорічного заходу Асамблеї МСП;
- Узгодження національного законодавства з Директивою ЄС щодо прострочення платежів у рамках комерційних операцій;
- Здійснення перекладу пріоритетних для відновлення та розвитку України гармонізованих стандартів та їх прийняття як національних, зокрема в секторах під АСАА (машини, електромагнітна сумісність обладнання, низьковольтне електричне обладнання) та інформування заінтересованих суб'єктів економічної діяльності про їх прийняття.

Очікувані результати

Зміцнення інтеграції українських МСП з ЄС, ефективне використання європейських підтримуючих механізмів, посилення голосу МСП у процесі євроінтеграції й активне долучення до європейських ініціатив і діалогів для обміну досвідом та налагодження партнерства. Завдяки цьому очікується зростання обсягу експорту до ЄС до 48 млрд доларів США; зростання значення

України як торговельного партнера з 28 країнами ЄС до 18 місця (у 2026 р.) з 22 (у 2022 р.).

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

Для виконання цих завдань необхідна активна участь органів влади та державних інституцій, у першу чергу Офісу з розвитку підприємництва та експорту. Фінансування цих ініціатив має бути здійснене через фінансування органів влади, передбачене державним бюджетом, із залученням внутрішніх ресурсів та експертів з відповідного галузевого середовища для ефективної розробки та впровадження програм.

3.3. Транскордонне співробітництво та конкурентне позиціонування

Контекст та виклики

В умовах глобальної економіки, що швидко розвивається, українські МСП стикаються з подвійним викликом – збереженням конкурентоспроможності та адаптацією до значних змін у ринковій динаміці. Це середовище характеризується помітним переходом від традиційних фізичних активів до нематеріальних активів та прав інтелектуальної власності. Для МСП нематеріальні активи, такі як інновації, цифрові активи та масиви даних, стають все більш важливими для їхньої конкурентної переваги. Ці активи охоплюють широкий спектр, включно з унікальними організаційними знаннями, даними, правами інтелектуальної власності, такі як патенти на винаходи (корисні моделі), торговельні марки, авторське право. Вартість цих нематеріальних активів зараз часто перевищує традиційні інвестиції в матеріальні активи, як це спостерігається в таких країнах, як Великобританія та США, де вони перевищують 70% загальної вартості компаній.

Військові дії в Україні додають ще один рівень складності, впливаючи на внутрішній ринок та вимагаючи стратегій зростання та відновлення після завершення активної фази бойових дій. Розширення участі МСП у глобальних ланцюгах доданої вартості та міжнародному співробітництві набуває вирішального значення в цьому контексті, забезпечуючи шляхи для пом'якшення ринкових потрясінь та дослідження нових можливостей для зростання.

Вплив на вразливі групи населення

Питання залученості до експорту гостро стоїть для МСП, які очолюються жінками. Наразі лише 16% жіночих бізнесів залучені до експортної діяльності, а 24% тільки розглядають таку можливість. В більшій мірі зацікавленість в експорті стосується жінок-ВПО. Така особливість може бути спричинена тим, що ці підприємці можуть стикатися з проблемами інтеграції в приймаючу громаду, а відповідно отримувати менші прибутки через відсутність стабільних партнерських відносин.

Серед основних завад для початку експортної діяльності жінки виділяють брак досвіду та знань, а також додаткові інвестиції, які необхідні для приведення продукції у відповідність до вимог інших країн та отримання сертифікації.

Відповідність принципам ОЕСР та ЄС

Стратегія узгоджується з фокусом ОЕСР на розширенні участі МСП у глобальних ланцюгах доданої вартості та міжнародному співробітництві. Сприяючи транскордонному співробітництву, Стратегія має на меті покращити глобальне позиціонування МСП та використати зовнішній досвід і ринки для зростання та інновацій.

У контексті воєнної агресії, що триває, Стратегія визнає важливість підтримки діяльності МСП та сприяння їхній інтеграції у світові ринки. Такий підхід допомагає пом'якшити наслідки перебоїв на внутрішньому ринку та відкриває нові можливості для зростання та відновлення після конфлікту.

У сучасному бізнес-середовищі МСП повинні не лише розвивати, а й надійно захищати свої нематеріальні активи за допомогою ПІВ. Ефективні стратегії захисту ПІВ мають подвійну мету: вони захищають інновації та слугують інструментом для фінансового зростання. Ці стратегії можуть генерувати додаткові потоки доходів, наприклад, через ліцензування, та виступати заставою для доступу до фінансування, таким чином підтримуючи МСП у масштабуванні їхньої діяльності.

Для забезпечення відповідності цим принципам Стратегія пропонує:

- Забезпечення ефективної роботи та фінансування Офісу з просування експорту з метою посилення його спроможностей;
- Стимуляцію використання нематеріальних активів та інтелектуальної власності;
- Розширення експортних ринків для продукції МСП, їхню інтеграцію до глобальних ланцюгів доданої вартості.

Основні завдання Стратегії за цим напрямом:

- Реалізація спеціалізованих програм, спрямованих на підвищення кваліфікації українських МСП у сфері експортної діяльності, зокрема на покращення розуміння правил ЄС та інших ключових ринків, адаптацію продукції до міжнародних стандартів, розробку ефективних стратегій міжнародного маркетингу та брендингу, а також курси з підвищення культурної обізнаності для сприяння безперешкодній транскордонній взаємодії;
- Розширення обсягу механізмів фінансової підтримки, розроблених для українських МСП, включно з державними кредитами, грантами та страховими продуктами для зменшення ризиків, пов'язаних з воєнними діями та міжнародною торгівлею, з особливим акцентом на ринки та сектори, у яких Україна має стратегічні інтереси (наприклад, заміщення матеріалів або товарів, що постачаються з росії);

- Заходи зі сприяння та полегшення експортної діяльності українських МСП, зокрема створення спеціальних гарячих ліній для допомоги МСП у проходженні цих процесів;
- Розробка програми технічної та фінансової підтримки для отримання необхідних міжнародних сертифікатів та підвищення обізнаності щодо міжнародних стандартів, встановлення партнерських відносин з міжнародними органами сертифікації для полегшення доступу українських МСП до них, а також розробка інформаційних програм, які допомагають МСП зрозуміти процес отримання цих сертифікатів;
- Запровадження інноваційних ваучерів для проведення наукових (науково-технічних) робіт; підготовка заявки з метою державної реєстрації об'єкта інтелектуальної власності, створеного в результаті виконання інноваційного проекту, проведення її експертизи, здійснення державної реєстрації цього об'єкта інтелектуальної власності

Очікувані результати

Завдяки зміцненню експортних можливостей та конкурентоспроможності українських МСП через підвищення кваліфікації, розширення фінансової підтримки, розвиток брендингу та легший доступ до міжнародних ринків та публічних закупівель, очікується, що в 2027 році кількість експортерів сягне понад 45 тис. МСП.

Орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

У межах цього напряму заплановано реалізацію таких завдань, які потребуватимуть міжнародної фінансової допомоги:

- Популяризація використання міжнародних майданчиків для торгівлі (Etsy, Amazon та ін.);
- Впровадження механізмів фінансової підтримки розроблених для українських МСП, зокрема експортоорієнтованих, із особливим акцентом на ринки та сектори, в яких Україна має стратегічні інтереси;
- Популяризація вітчизняних брендів на міжнародних майданчиках;
- Підтримка та заохочення підприємств щодо патентувань їхніх виробів.

Ці завдання разом потребуватимуть до 80 млн доларів США міжнародної фінансової допомоги. Очікується, що це фінансування дозволить:

- Залучити близько 50 тисяч підприємств до торгівлі на міжнародних майданчиках шляхом фінансової компенсації за використання міжнародних торговельних майданчиків;
- Профінансувати міжнародне патентування для 3000 вітчизняних винаходів, промислових зразків та корисних моделей разом.

Фінансове, матеріальне та організаційне забезпечення реалізації Стратегії

Відповідно до даних досліджень Київської школи економіки та проекту Damaged.in.ua, загальні втрати малого та середнього бізнесу становлять понад 103 млрд доларів США, у тому числі прями – 14,1 млрд доларів США, непрямі – 89 млрд доларів США.

Невідкладна підтримка МСП, за оцінками Київської школи економіки, під час війни та одразу після її закінчення потребує щонайменше 3,3 млрд доларів США. Короткострокові потреби на відновлення, за даними Світового банку, на 2023-2026 рік становлять 12,055 млрд доларів США (з них 3,85 млрд доларів США – пріоритетні на 2023 рік).

Загальне фінансування заходів, запланованих за цією Стратегією, становить 10,314 млрд доларів США, за напрямками:

Таблиця 2

№	Напрямок	Необхідне фінансування, млн доларів США
1	"Відновлення, легкість ведення бізнесу та доступ до ринків"	5,009
з них за завданнями		
	Доступ до капіталу та фінансове пожвавлення	4,693
	Просування інновацій	316
2	"Цифрова трансформація та підприємницька екосистема"	1,145
з них за завданнями		
	Цифрова грамотність та інфраструктура	185
	Сталі практики та зелений перехід	700
	Підтримка та культура підприємництва	260
3	"Доступ до ресурсів, інтеграція та конкурентоспроможність"	4,160
з них за завданнями		
	Перерозподіл ресурсів та утримання/реінтеграція людського капіталу	4,080
	Транскордонне співробітництво та конкурентне позиціонування	80

У зв'язку з тим, що в умовах тривалого конфлікту Україна зосереджує значні фінансові ресурси на обороні, фінансова підтримка МСП на національному рівні стикається зі значними проблемами. За цих умов Стратегія має бути спрямована на залучення фінансової допомоги від міжнародних донорських організацій. Очікується, що міжнародні партнерства забезпечать поєднання грантів, кредитів та інвестиційних можливостей, пристосованих для вирішення проблем, з якими стикаються українські МСП. Такий підхід покликаний забезпечити, щоб, незважаючи на фіскальні виклики на національному рівні, МСП продовжували отримувати необхідну фінансову підтримку для процвітання, впровадження інновацій та значного внеску в національну економіку. Міністерство економіки проводитиме двічі на рік зустрічі з представниками міжнародних фінансових організацій та донорів міжнародної технічної допомоги з метою координації дій із залучення їх допомоги для виконання плану заходів щодо реалізації Стратегії.

Фінансове забезпечення заходів, які передбачають розробку нормативно-правових актів здійснюватиметься за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на відповідний рік виконавцям, відповідальним за виконання заходів, а інших заходів, зокрема розробку навчальних програм, онлайн-інструментів, проведення семінарів, грантову підтримку та інші фінансові інструменти – за рахунок міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Порядок проведення моніторингу, оцінка результатів реалізації Стратегії та звітування

Координація виконання та контроль за виконанням плану заходів щодо реалізації Стратегії здійснюється Міністерством економіки.

Міністерство економіки для забезпечення ефективності реалізації Стратегії проводитиме один раз на рік моніторинг виконання плану заходів із залученням співвиконавців, які для участі в засіданнях робочих груп делегують уповноваженого представника з питань малого і середнього підприємництва. Крім того, до роботи можуть бути залучені представники громадських організацій (особливо тих, які представляють інтереси вразливих груп населення), донори міжнародної технічної допомоги та експерти.

Для виконання плану заходів щодо реалізації Стратегії можуть залучатись центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, їх об'єднання, громадські об'єднання підприємців та роботодавців, Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України, наукові установи, громадські ради при центральних органах виконавчої влади та місцевих держадміністраціях, консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи з питань розвитку малого та середнього підприємництва, Рада бізнес-омбудсмена, регіональні ради підприємців, міжнародні організації, донори міжнародної технічної допомоги та інші.

За результатами моніторингу та отриманої від співвиконавців інформації Міністерство економіки готуватиме звіти про хід реалізації Стратегії та виконання плану заходів щодо її реалізації. Із цією метою Міністерство економіки здійснюватиме координацію дій з виконання плану заходів, підготовку та проведення засідань робочих груп (кожного півріччя або у разі потреби). У разі потреби заходи здійснюватимуться шляхом прийняття відповідних актів Кабінету Міністрів України або надання доручень Прем'єр-міністром України.

КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЇ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Цілі, які дозволяють відслідковувати реалізацію Стратегії, поділено на 3 групи:

- ті, які відповідають за стратегічний напрямок "Відновлення, легкість ведення бізнесу та доступ до ринку";
- ті, які відповідають за стратегічний напрямок "Цифрова трансформація та підприємницька екосистема";
- ті, які відповідають за стратегічний напрямок "Доступ до ресурсів, інтеграція та конкурентоспроможність"

При цьому, кожен стратегічний напрямок окрім стратегічної цілі також поділений на декілька оперативних напрямків з відповідними оперативними цілями.

Відбір стратегічних та оперативних цілей будується на таких принципах:

- наявність статистичних даних;
- сталість методології підготовки;
- простота розрахунку.

Стратегічний напрям	Стратегічна ціль	Значення 2021 року	Значення 2022 року	Значення 2027 року
1. Відновлення, легкість ведення бізнесу та доступ до ринків	Частка суб'єктів МСП у загальному обсязі доданої вартості суб'єктів господарювання (Джерело даних: Держстат)	70% (2020)	НД	75%
	Обсяг реалізації сектору МСП (Джерело даних: Держстат)	9 трлн грн	5,90 трлн грн	8,27 трлн грн

Стратегічний	Завдання	Показник виконання	Значення	Значення	Значення
--------------	----------	--------------------	----------	----------	----------

напря́м			2021 року	2022 року	2027 року
1. Відновлення, легкість ведення бізнесу та доступ до ринків	1.1 Доступ до капіталу та фінансове поживлення	Частка непрацюючих кредитів, наданих сектору ММСП, з них: (Джерело даних: Національний банк України)			
		Мікро	67%	70%	35%
		Малі	25%	28%	14%
		Середні	38%	41%	21%
	1.2 Регуляторна гнучкість	Значення показника "Business Freedom" за Economic Freedom Index (Джерело даних: Economic Freedom Index)	63,5 з 100	61,1 з 100	75+ з 100
	1.3. Просування інновацій	Обсяг фінансування, спрямовано на підтримку R&D (щорічно) (Джерело даних: Держстат)	~309 млн дол (2020)	НД	500+ млн дол
Кількість інноваційно активних підприємств (Джерело даних: Держстат)		2281	НД	4500+	

Стратегічний напря́м	Стратегічна ціль	Значення 2021 року	Значення 2022 року	Значення 2027 року
2. Цифрова трансформація та підприємницька екосистема	Місце України в Global Innovation Index (Джерело даних: Global Innovation Index)	49 з 132	57 з 132	40-30 з 132

Стратегічний напрям	Завдання	Показники виконання	Значення 2021 року	Значення 2022 року	Значення 2027 року	
2. Цифрова трансформація та підприємницька екосистема	2.1. Цифрова грамотність та інфраструктура	Частка МСП, що буде залучена до взаємодії з мережею Дія.Бізнес (Джерело даних: Дія.Бізнес)	НД	НД	>50%	
		Кількість учасників платформи з цифрової грамотності "Дія: Цифрова освіта" (Джерело даних: Дія.Бізнес)	НД	НД	6 млн	
	2.2. Сталі практики та зелений перехід	Рівень переробки відходів (Джерело даних: Держстат)	6% (2020)	НД	30%	
	2.3. Підтримка та культура підприємництва	Кількість створених регіональних офісів Дія.Бізнес, з них: (накопичено) (Джерело даних: Дія.Бізнес)		11	13	25
			за кордоном	0	1	3
			Забезпечено релокацію підприємствам (накопичено)	НД	800 (березень 2023)	2000

Стратегічний напрям	Стратегічна ціль	Значення 2021 року	Значення 2022 року	Значення 2027 року
3. Доступ до ресурсів, інтеграція та конкурентоспроможність	Кількість найманих працівників у секторі МСП (Джерело даних: Держстат)	5600 тис. осіб	4614 тис. осіб	5890 тис.осіб

Стратегічний напрям	Завдання	Показники виконання	Значення 2021 року	Значення 2022 року	Значення 2027 року
3. Доступ до ресурсів, інтеграція та конкурентоспроможність	3.1. Перерозподіл ресурсів та утримання/реінтеграція людського капіталу	Кількість мікробізнесу з чисельністю працівників 2+ (Джерело даних: Держстат)	691,7 тис.	473,5 тис.	575,5 тис.
		Кількість працевлаштованих осіб з інвалідністю (Джерело: Міністерство соціальної політики України)	365 тис. осіб	403,1 тис. осіб	700 тис. осіб
	3.2 Вихід на ринок ЄС	Позиція України за товарообігом з країнами ЄС серед країн ЄС (Джерело даних: Державна митна служба України, Eurostat)	20 з 28	22 з 28	18 з 28

		Обсяг експорту товарів України до країн ЄС (Джерело даних: Державна митна служба України)	26,85 млрд дол	28,26 млрд дол	48+ млрд дол
	3.3. Транскордонне співробітництво та конкурентне позиціонування	Кількість експортерів серед МСП (Джерело даних: Держстат)	27,3 тис.	НД	45+ тис.

Операційний план реалізації стратегії на період 2024-2027 років

№	Найменування завдання	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Очікувані результати	Необхідне фінансування
I Доступ до капіталу та фінансове поживлення						
1	Збільшення обсягів кредитування за державною програмою “Доступні кредити 5-7-9%”, у тому числі збільшення обсягів кредитування на доступну іпотеку та кредитування бізнесу на придбання комерційної нерухомості (фінансовий лізинг)	Мінфін Фонд розвитку підприємництва (за згодою) уповноважені банки (за згодою)	протягом всієї дії Стратегії	збільшено кількість виданих банками кредитів в рамках програми “Доступні кредити 5-7-9%”	надання державної фінансової підтримки суб’єктам малого та середнього підприємництва в Україні, спрямованої на відновлення та розвиток підприємництва, а також сприяння створенню нових робочих місць	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
2	Розроблення та популяризація онлайн-інструменту для створення бізнес-плану для підприємців-початківців та вдосконалення існуючих бізнес-	Мінцифри Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Партнери з розвитку/Програ	I квартал 2025 р.	розроблено інструмент для створення бізнес-плану	створення бізнес-плану за допомогою автоматичної моделі дозволить більшій кількості підприємців отримати фінансування	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

	планів для діючих бізнесів	ми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)				
3	Розробка та прийняття нормативно-правового акту Кабінету Міністрів України з метою врегулювання використання уніфікованого формату та набору даних для бізнес-планів, що подаються для участі в державних програмах фінансової підтримки	Мінекономіки НБУ (за згодою) Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	I квартал 2025 р.	Прийнято постанову Кабінету Міністрів України	Врегулювання питання щодо використання уніфікованого формату та наборів бізнес-планів, які подаються з метою отримання фінансової підтримки в рамках державних програм підтримки МСП	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

4	Забезпечення реалізації програм грантової підтримки бізнесу	Мінекономіки Мінцифри Державна служба зайнятості (за згодою) уповноважені банки (за згодою)	протягом всієї дії Стратегії	забезпечено надання грантів щонайменше 5000 отримувачам	створення не менше 24000 робочих місць отримувачами грантів; підтримка та розвиток підприємництва, що сприятиме відновленню економіки	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
5	Розроблення та впровадження програм державних гарантій/страхування ризиків для банків	НБУ (за згодою) Мінфін Мінекономіки	IV квартал 2024 р.	затверджено програми державних гарантій/страхування ризиків для банків	впроваджено програми державних гарантій/страхування ризиків для банків, які дозволять суб'єктам з пошкодженими активами отримати банківські кредити	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

6	<p>Оптимізація вимог НБУ до визначення кредитного ризику банками з метою забезпечення доступності фінансів для підприємств, які постраждали від війни (знищені активи, відсутність застави, відсутність фінансової звітності за 2022-2023 роки, тощо)</p>	<p>НБУ (за згодою) Мінфін Мінекономіки</p>	<p>I квартал 2025 р.</p>	<p>спрощено умови одержання фінансування для підприємств, які постраждали від війни (знижено кредитні ризики)</p>	<p>спрощення умов одержання фінансування для підприємств, які постраждали від війни за рахунок оптимізації вимог НБУ до оцінки ризиків для суб'єктів, які отримали збитки від війни</p>	<p>Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади</p>
7	<p>Розробка програм підтримки інвестицій, зокрема: -інституціональне посилення фокусу на мале і середнє підприємництво (далі – МСП) та відновленні; - просування інвестиційного потенціалу України; - освітні програми для суб'єктів МСП щодо залучення інвестицій, прав</p>	<p>Мінекономіки Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)</p>	<p>IV квартал 2025 р.</p>	<p>розроблено відповідні програми підтримки інвестицій</p>	<p>збільшення обсягів інвестицій (як внутрішніх, так і міжнародних) у МСП</p>	<p>за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги</p>

	інтелектуальної власності, інновацій; - розробка патентної бази даних; - розробка рекомендацій щодо впровадження міжнародних принципів та стандартів відповідального ведення бізнесу та процедури належної обачності.					
8	Розробка інструментів цифрового моніторингу та автоматичного скорингу бізнес-планів підприємців на державних сайтах для підприємців	Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Мінцифри	I квартал 2025 р.	створено відповідні цифрові сервіси/інструменти	створення функціоналу для цифрового моніторингу діяльності підприємства, а також автоматичної скорингової моделі бізнес-плану, яка буде адаптована для всіх провідних галузей країни для оцінки реального бізнесу та можливостей для подальшої реалізації	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
9	Розробка та	Мінцифри	IV квартал	створено	забезпечено кращу	Фінансування за

	впровадження комплексної маркетингової стратегії лобіювання та глобалізації національного продукту Дія.Бізнес через медіа-заходи, національні виставки та конференції, PR-комунікації тощо.	МКІП МЗС Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	2024 р.	відповідні цифрові сервіси/інструменти	обізнаність бізнесу про доступні програми підтримки: гранти для бізнесу, освітні програми	рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
10	Розробка та прийняття змін до нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України (постанова №153 від 15.02.2022) з метою обов'язкової публікації інформації щодо програм (проектів) міжнародної технічної допомоги, фінансової підтримки МСП на платформі Дія.Бізнес	СКМУ Мінекономіки Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	I квартал 2025 р.	прийнято постанову Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до постанови №153 від 15.02.2022	створено нормативне підґрунтя для обов'язкової публікації інформації щодо програм (проектів) коштів міжнародної технічної допомоги, фінансової підтримки МСП на платформі Дія.Бізнес	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
11	Розроблення та прийняття Закону України "Про	Мінфін Національний банк (за згодою)	IV квартал 2025 р.	розроблення та прийняття Закону "Про	створення передумов для популяризації краудфандингу в	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах

	<p>послуги краудфандингу” (впровадження Регламенту (ЄС) 2020/1503 Європейського парламенту та Ради від 7 жовтня 2020 року щодо європейських постачальників послуг краудфандингу для бізнесу та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2017/1129 та Директиви (ЄС) 2019/1937)</p>			послуги краудфандингу”	бізнес-середовищі	кошторису функціонування органів влади
12	<p>Розробка та внесення змін у законодавство України, що регулює питання обігу цінних паперів та функціонування фондового ринку</p>	<p>Мінекономіки НБУ (за згодою)</p>	<p>IV квартал 2025 р.</p>		<p>створення механізму залучення додаткових коштів для розвитку МСП за рахунок випуску та обігу корпоративних облігацій</p>	<p>Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади</p>

	щодо механізму спрощеного випуску та обігу корпоративних облігацій малими та середніми підприємствами					
13	Аудит Державної програми "Доступні кредити 5-7-9%" з метою оцінки її ефективності, виявлення проблемних аспектів та визначення можливостей для поліпшення функціонування програми.	Мінекономіки Мінфін Фонд розвитку підприємництва	II квартал 2024 р.	внесення змін до законодавства України, метою яких є врегулювання питання випуску та обігу корпоративних облігацій МСП	Розробка рекомендацій щодо поліпшення функціонування програми на основі виявлених проблем та аспектів. Підготовка звіту з оцінки програми, який буде використаний для впровадження змін та поліпшень у функціонуванні Державної програми.	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

				Детальний аналіз аспектів програми відносно загальної її структури та функціонування.		
14	Проведення деталізованого аналізу бар'єрів, що ускладнюють процес отримання кредитів для підприємств, ідентифікація конкретних перешкод та розробка стратегій для їх подолання з метою сприяння покращенню умов доступу бізнесу до кредитування.	Мінекономіки Мінцифри	II квартал 2024 р.	Ідентифіковані конкретні бар'єри, які ускладнюють процес отримання кредитів для	Розробка конкретних та ефективних стратегій для подолання цих бар'єрів. Створення звіту з рекомендаціями щодо поліпшення умов доступу бізнесу до кредитування, який може бути використаний у вирішенні цих проблем.	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

15	Розробка програми портфельних гарантій кредитування для підтримки різних секторів промисловості та індустрій, таких як: "Військові технології", "Медичні технології", "Біотехнології", "Технології у сфері урядування", "Аграрні технології", "Освітні технології", "Штучний інтелект", "Імерсивні технології", "Зелені технології", "Кібербезпека" та "Напівпровідникові технології", "Космічні технології".	Мінекономіки Мінцифри	II квартал 2024 р.	Розроблення та запуск програм кредитування для кожної вказаної галузі.	Розрахунок фінансових обсягів, необхідних для створення програм кредитування в кожній з галузей. Розробка програм кредитування для кожного з секторів, які враховують специфіку та потреби кожної окремої галузі.	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
II Регуляторна гнучкість						
16	Запровадження	Мінекономіки	протягом	забезпечено	створення	Фінансування за

	механізму проведення масштабної дерегуляції	Мінцифри Мін'юст Мінфін МВС Міндовкілля Мінінфраструктури МОЗ МОН Міненерго Мінагрополітики и Мінсоцполітики МКІП Мінмолодьспорт ДРС КРАІЛ Держпродспожи вслужба	всієї дії Стратегії	перегляд не менше як 85 відсотків поданих Міжвідомчій робочій групі інструментів державного регулювання господарської діяльності	сприятливих умов розвитку бізнесу, зменшення адміністративного і фінансового навантаження на бізнес	рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
17	Розробка та прийняття змін до законодавства України що регулює засади державної регуляторної політики, актів Кабінету Міністрів України з метою реалізації принципу	Мінекономіки Мініюст (за згодою)	I квартал 2025 р.	прийнято зміни до законів України, які регулюють засади державної регуляторної політики та до актів	пом'якшення регуляторної політики щодо МСП шляхом обмеження можливого обсягу регуляторних процедур, що можуть бути запроваджені щодо МСП, встановлення чітких правил щодо набрання	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

	<p>“One - in, One - out”, запровадження щорічних лімітів на загальну суму регуляторних витрат, забезпечення належної оцінки регуляторних витрат органами влади при проведенні аналізу регуляторного впливу, правил щодо загальнообов’язковості дат початку дії нових нормативно-правових актів, що зачіпають права та інтереси МСП</p>			<p>Кабінету Міністрів України, з метою реалізації принципу “One - in, One - out”, запровадження щорічних лімітів на загальну суму регуляторних витрат, забезпечення належної оцінки регуляторних витрат органами влади при проведенні аналізу регуляторного впливу, правил щодо загальнообов’язковості дат початку дії</p>	<p>чинності нормативно-правовими актами, що передбачають регуляторний вплив на МСП, забезпечення об’єктивної оцінки регуляторного впливу та обмеження регуляторних витрат</p>	
--	--	--	--	--	---	--

				нових нормативно-правових актів, що зачіпають права та інтереси МСП		
18	Розробка та супроводження прийняття проекту закону України “Про правовий режим регуляторних пісочниць”	Мінекономіки НБУ	IV квартал 2025 р.	внесено на розгляд Верховної Ради України проект Закону України “Про правовий режим регуляторних пісочниць”	створення сприятливих умов для запровадження нових бізнес-моделей, заохочення інновацій та залучення нового бізнес-досвіду	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
III Просування інновацій						
19	Розроблення та прийняття нормативно-правового акта, що регулює функціонування цифрових хабів або інноваційних центрів	Мінекономіки Мінцифри	IV квартал 2024 р.	прийнято відповідний акт Кабінету Міністрів України	нормативне врегулювання функціонування цифрових інноваційних хабів (Digital Innovation Hub) та бізнес-інноваційних центрів,	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

					їх інтеграція до європейської мережі; проактивне залучення інвестицій від міжнародних компаній для створення науково-дослідницьких відділів (research&development-відділів) та офшорингу ІТ-відділів в Україну	
20	Розробка та впровадження програми субсидування R&D-досліджень українськими МСП спільно з українськими університетами, науковими та дослідницькими установами, включно з забезпеченням фінансування	Мінекономіки Мінфін Міносвіти Мінцифри Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	I квартал 2025 р.	впровадження програми субсидування R&D-досліджень українським и МСП	Впровадження досвіду з використання R&D для розвитку бізнесу МСП, просування продукції та послуг МСП за рахунок реалізації інноваційних рішень	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
21	Фінансування підприємств для	Мінекономіки Мінцифри	протягом всієї дії	профінансовано надання	надання фінансової підтримки	за рахунок коштів міжнародної

	модернізації технологічних процесів та вдосконалення інноваційної діяльності	МОН Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)	Стратегії	фінансової підтримки підприємства для впровадження та вдосконалення інноваційних процесів і діяльності та подвоєння частки таких підприємств.	підприємствам для впровадження та вдосконалення інноваційних процесів і діяльності та подвоєння частки таких підприємств	технічної допомоги
22	Створення щонайменше 5 інноваційних хабів (кластерів) за різними напрямками, які сприятимуть співпраці між МСП, науковими установами та галузевими лідерами.	Мінекономіки Мінцифри МОН Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)	I квартал 2025 р.	Створення та активна робота щонайменше 5 інноваційних хабів (кластерів) протягом терміну дії стратегії	Стимулювання співпраці та обміну знаннями між МСП, науковими установами та ключовими гравцями у відповідних сферах та збільшення конкурентоспроможності МСП через доступ до інновацій, нових технологій та ринків.	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
IV	Цифрова грамотність та інфраструктура					
23	Забезпечення стимулювання переходу	Мінцифри Державна установа "Офіс з	I квартал 2024 р.	забезпечено створення сприятливих	забезпечення переходу українських організацій на	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах

	українського бізнесу з російського програмного забезпечення на українське/інше (не російське)	розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)		умов для переходу українського бізнесу з російського програмного забезпечення на українське	українське/інше (не російське) програмне забезпечення	кошторису функціонування органів влади
24	Розробка та впровадження тестування цифрової зрілості підприємства на платформі Дія.Бізнес	Мінцифри Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	IV квартал 2025 р.	Забезпечення функціонування на платформі Дія.Бізнес програмних інструментів для оцінки цифрової зрілості МСП	Спрощення доступу керівників та персоналу МСП до цифрових технологій шляхом використання експертизи цифрової грамотності на безоплатній основі	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
25	Оцифрування публічних послуг для бізнесу через Єдиний державний вебпортал електронних послуг, в тому числі інтегровані з ним	Мінцифри Мінекономіки Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	протягом всієї дії Стратегії	оцифровано найбільш популярні послуги для бізнесу		Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади, за рахунок коштів міжнародної

	інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування	Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)				технічної допомоги.
26	Розробка та прийняття змін до законодавства України що регулює засади державної регуляторної політики, актів Кабінету Міністрів України з метою забезпечення переходу до цифрових сервісів для МСП для досягнення 100% цифровізації державних послуг для мікробізнесу	Мінекономіки Мінцифри Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	IV квартал 2025 р.	прийнято зміни до законодавства України що регулює засади державної регуляторної політики, актів Кабінету Міністрів України з метою забезпечення досягнення 100% цифровізації державних послуг для мікробізнесу	спрощення доступу мікробізнесу до державних послуг, повний перехід до онлайн-обслуговування мікробізнесу державними сервісами	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
27	Забезпечення фінансування	Мінфін Мінекономіки	I квартал 2025 р.	Функціонує програма	Прискорення темпів цифрової	за рахунок коштів міжнародної

	державної грантової програми для надання мікро- та малому бізнесу ваучерів на доступ до цифрових рішень			грантового фінансування (з урахуванням принципу рівності та інклюзивності)	трансформації серед МСП - щороку XX тис (або відсотки) мікро- та малих підприємств почнуть використовувати цифрові технології	технічної допомоги
28	Розробка та забезпечення фінансування грантової програми на навчання та впровадження заходів з кібербезпеки, на поглиблену цифрову інтеграцію для впровадження технологій ШІ, інтернету речей та аналітики великих даних для малих та середніх підприємств	Мінфін Мінекономіки	I квартал 2025 р.	Функціонує програма грантового фінансування	Прискорення темпів цифрової трансформації серед МСП - щороку X тис (або відсотки) малих та середніх підприємств почнуть запроваджувати цифрові інновації	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
V	Сталі практики та зелений перехід					
29	Впровадження моделі екоіндустріального парку, підвищення	Мінекономіки Партнери з розвитку/Програми/проекти	IV квартал 2027 р.	впроваджено модель екоіндустріального парку	модернізація та вдосконалення до 5 індустріальних парків країни до рівня	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

	економічної ефективності функціонування індустріальних парків та мінімізація їх впливу на навколишнє природне середовище, виробничі та організаційні відносини в рамках індустріальних парків	міжнародної технічної допомоги (за згодою)			екоіндустріальних через ресурсоефективне та чисте виробництво; зменшення негативного впливу забруднення навколишнього середовища; підвищення ефективності використання ресурсів і відходів, зокрема, шляхом створення замкнутих циклів їх використання та промислового симбіозу; збільшення виробництва та використання енергії з відновлюваних джерел; покращення якості соціальної складової як у парках, так і поза ними, зокрема в локальному та регіональному масштабі	
30	Створення та модернізація діючих	Мінекономіки Мінстратегпром	протягом всієї дії	забезпечено реалізацію	збільшення рівня переробки відходів з	за рахунок коштів міжнародної

	переробних підприємств для збільшення обсягів переробленої сировини та її подальшого використання		Стратегії р	програми	6% до 30% за рахунок модернізації вже діючих підприємств та створення нових на території країни	технічної допомоги
31	Розробка та впровадження онлайн-інструменту для самооцінки МСП свого вуглецевого сліду на платформі Дія.Бізнес	Мінекономіки	IV квартал 2025 р.	розроблено та впроваджено онлайн-інструменти	створення дієвих інструментів захисту довкілля, поширення еко-сприятливої культури в МСП	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
32	Розробка та прийняття нормативно-правового акту Кабінету Міністрів України з метою впровадження програми “зеленої” сертифікації МСП.	Мінекономіки Міндовкілля	IV квартал 2025 р.	прийнято нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України	створення передумов для сприяння екологічно-дружньому виробництву, популяризація турботи про довкілля в середовищі МСП	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
33	Забезпечення джерел фінансування для впровадження програми ваучерів на проведення професійних енергоаудитів та	Мінекономіки Міндовкілля	I квартал 2026 р.	впроваджено програму ваучерів та субсидій	забезпечення передумов для економного споживання ресурсів, підвищення рівня обізнаності в середовищі МСП	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

	субсидій на підвищення енергоефективності для мікро- та малого бізнесу.				щодо енергоефективних рішень для бізнесу	
34	Розробка та впровадження програми стимулювання розширеної відповідальності виробника	Мінекономіки Міндовікілля	IV квартал 2026 р.	впроваджено програму розширеної відповідальності виробника	створення передумов для популяризації виробництва екологічної продукції та розвитку галузі переробки продукції	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
35	Розробка та запровадження програми грантового фінансування МСП, що впроваджують принципи циркулярної економіки	Мінекономіки Міндовікілля	I квартал 2026 р.	впроваджено програму грантового фінансування МСП	популяризація раціонального споживання ресурсів, інтеграція нових послуг та інтелектуальних рішень	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
36	Розробка програми для агропромислових підприємств щодо безпечного розмінування та обробки небезпечних територій	Мінекономіки Міндовікілля	I квартал 2025 р.	Створено програму навчання підприємств, що будуть займатись розмінуванням	Забезпечення навичками та спеціалізованою технікою підприємців, які братимуть участь у розмінуванні територій	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
VI	Підтримка та культура підприємництва					

37	Розробка онлайн-інструментів, доступних через Дія.Бізнес, використання фреймворку EntreComp для оцінки навичок і компетенцій українських підприємців для визначення сильних і слабких сторін окремих суб'єктів МСП	Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Мінцифри Мінекономіки	IV квартал 2024 р.	створено відповідні онлайн-інструменти, доступні через Дія.Бізнес	десята частина підприємців у секторі МСП (500 тис. підприємців) протягом року за концепцією EntreComp пройдуть курси, необхідні для вдосконалення підприємницьких навичок, навчання швидкого визначення сильних і слабких сторін власного бізнесу, а також підвищать загальний рівень обізнаності у сфері підприємницької діяльності	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
38	Розробка та прийняття нормативно-правового акту Кабінету Міністрів щодо визначення механізму координації програм підтримки підприємництва та	Мінекономіки Мінфін	IV квартал 2024 р.	Визначено механізм координації програм підтримки підприємства та орган, уповноважений на координацію	Покращено ефективність та адресність програм підтримки за рахунок усунення дублювання функцій та адміністрування	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

	державного агентства (фонду), уповноваженого на здійснення координації					
39	Розробка та впровадження національних маркетингових центрів, навчання в яких буде спрямоване на отримання знань у сфері міжнародних ринкових процесів (зокрема ринкові майданчики) із регулярним залученням іноземних експертів галузі.	Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Мінекономіки Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)	I квартал 2026 р.	створено національні маркетингові центри	впровадження можливості навчання в національних маркетингових центрах з метою отримання знань у сфері міжнародних ринкових процесів (зокрема ринкові майданчики) із регулярним залученням іноземних експертів галузі	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
40	Забезпечення додаткового фінансування підприємств, які найбільше постраждали від війни, для отримання експертної	Мінфін Мінекономіки Мінреінтеграції Мінветеранів Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту"	I квартал 2025 р.	Функціонує програма грантового фінансування можливості отримання підприємствами, які найбільше	усі підприємства, які постраждали від бойових дій у районах бойових дій, отримують консультації щодо адаптації бізнес-моделей до сучасних умов, що дозволить	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

	підтримки/бізнес-консультацій щодо адаптації та вдосконалення їхніх бізнес-моделей	(за згодою) Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)		постраждали від війни, експертної підтримки/бізнес-консультацій щодо адаптації та вдосконалення їхніх бізнес-моделей	відновити їх продуктивність до довоєнного рівня	
41	Забезпечення фінансової та консультаційної підтримки критично важливих підприємств щодо їх потреб та бажання перенести бізнес	Мінекономіки Мінреінтеграції Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою) Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	I квартал 2025 р.	забезпечено надання підтримки критично важливим підприємствам щодо їх потреб та бажання перенести бізнес	критично важливі підприємства, які виявили бажання в переміщенні бізнесу в межах України одержали відповідну підтримку	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
42	Забезпечення подальшого розвитку платформи	Державна установа "Офіс з розвитку	протягом всієї дії Стратегії	створено відповідні цифрові		Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах

	Дія.Бізнес з фокусом на клієнтський досвід: зручна навігація та вибір програми, чіткі дорожні карти для різних запитів (зокрема: пошук фінансування, вибір освітніх програм, визначення вимог щодо сертифікації тощо)	підприємництва та експорту" (за згодою) Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою) Мінцифри		сервіси/інструменти		кошторису функціонування органів влади
43	Розробка та прийняття нормативно-правового акту Кабінету Міністрів щодо програми регіонального підприємницького лідерства шляхом проведення щорічного конкурсу для визначення та відзначення регіональних підприємців- "чемпіонів"	Мінекономіки Мінрегіон	IV квартал 2024 р.	прийняття відповідного акту Кабінету Міністрів України	Популяризація підприємницької та управлінської культури, обмін досвідом та рішеннями в середовищі МСП	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
44	Розробка та	Мінекономіки	IV квартал	прийняття	Кращий доступ до	Фінансування за

	прийняття нормативно-правового акту Кабінету Міністрів України щодо питань функціонування веб-порталу Дія.Бізнес	Мінцифри	2024 р.	відповідного акту Кабінету Міністрів України	ресурсів, розвиток підприємницьких навичок та культури, інформування середовища МСП про інноваційні рішення	рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
VI Перерозподіл ресурсів та утримання/реінтеграція людського капіталу						

45	Створення та обслуговування координаційного центру консультаційної та фінансової підтримки підприємств, які потребують створення нових логістичних маршрутів та створення нових ланцюгів поставок	Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Мінекономіки Мінінфраструктури Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)	IV квартал 2024 р.	забезпечено функціонування координаційного центру консультаційної та фінансової підтримки підприємств	забезпечення фінансової та консультаційної підтримки підприємств, які мали найбільшу частку бізнесу в імпорті та експорті продукції до країн, з якими припинені торгові відносини (росія, білорусь) у сферах: мінеральних продуктів, деревообробки, каменю, гіпсу, цементних виробів, полімерних виробів. матеріали, пластмаси та вироби з них, хімічна та суміжні галузі	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
----	---	---	--------------------	---	---	--

46	<p>Розробка цифрової платформи, щодо балансування попиту/пропозиції робочої сили, спрямованої на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - координацію з центрами зайнятості - збалансування попиту і навчальних програм для працівників та навчальні програми, які підтримують центри; - прозорість наявних вакансій у всіх центрах зайнятості; - регіональне збалансування (робота з внутрішньо переміщеними особами – стимулювання переїзду туди, де професія користується попитом); - взаємодію з навчальними 	<p>Мінекономіки Державний центр зайнятості (за згодою) МОН Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)</p>	<p>IV квартал 2024 р.</p>	<p>розроблено відповідну цифрову платформу, спрямовану на збалансування попиту/пропозиції робочої сили</p>	<p>забезпечення збалансування попиту та пропозиції щодо кваліфікованих працівників для бізнесу</p>	<p>Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади</p>
----	--	---	---------------------------	--	--	---

	зкладами всіх рівнів: формування запитів на спеціальності.					
47	Впровадження навчальних програми перекваліфікації працівників та керівників	Мінекономіки Державний центр зайнятості (за згодою) Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)	I квартал 2025 р.	забезпечено впровадження відповідних програм	зменшення "кадрового голоду" підприємств за рахунок задоволення попиту шляхом підвищення (розширення) кваліфікації власних трудових ресурсів	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
48	Розробка концептуальних заходів щодо повернення репатріантів з-за кордону шляхом створення міжвідомчої робочої групи з залученням соціальних партнерів, представників громадськості та міжнародних правозахисних	Мінекономіки Мінреінтеграції Інші міністерства та центральні органи виконавчої влади (за згодою)	I квартал 2025 р.	створено міжвідомчу робочу групу з розробки плану заходів повернення репатріантів	розробка передумов та плану заходів для повернення людського капіталу, його залучення до економічної діяльності в Україні	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

	організацій					
49	Розробка пропозицій щодо спеціалізованої візової програми для імігрантів-підприємців з переліку визначених країн	МЗС Мінекономіки	IV квартал 2025 р.	розроблено пропозиції щодо спеціалізованої візової програми	активне залучення людського ресурсу для підприємництва з переліку визначених країн та обмін підприємницьким досвідом	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
50	Розробка та прийняття змін до нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України щодо розширення програми е-резидентства, включно з можливістю реєстрації та провадження діяльності через юридичну особу	Мінекономіки Мінцифри	I квартал 2025 р.	Прийнято відповідний акт Кабінету Міністрів	Покращення можливостей для ведення бізнесу в Україні для міжнародних підприємців	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
51	Розробка та прийняття змін до законодавства України про працю, щодо стимулювання цифрової економіки в Україні, та	Мінекономіки Мінфін Мінцифри	I квартал 2025 р.	прийнято зміни до законодавства про працю	спрощення нормативного регулювання для працівників і підрядників, забезпечення більшої гнучкості для та	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади

	податкового законодавства з метою розширення сфери застосування гіг-контрактів та врегулювання правового статусу самозайнятих осіб-фрілансерів				правового захисту МСП та незалежних працівників	
52	Розробка та запуск цільових програм з залучення до підприємництва та підтримки підприємництва для жінок, ветеранів, людей похилого віку та осіб з інвалідністю та молоді у віці 15-24 років.	Мінекономіки Мінфін	IV квартал 2024 р.	запуск відповідних цільових програм	Створення передумов для активної економічної діяльності для жінок, ветеранів, людей похилого віку та людей з інвалідністю, поширення підприємницької культури	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
53	Фінансування відкриття нових представництв Державної установи "Офіс з розвитку підприємництва та експорту"	Мінфін Мінекономіки	протягом всієї дії Стратегії	Масштабування підтримки підприємств за рахунок збільшення кількості офісів Дія.Бізнес	"Збільшено кількість як регіональних так і міжнародних офісів"	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

54	Впровадження модулів та установ, орієнтованих на підприємництво, у початковій та середній школі (підприємництво для школярів)	Мінекономіки МОН Мінцифри	IV квартал 2024 р.	Затверджені модулі та навчальні установи для розвитку підприємництва	Зростання рівня економічної освіченості серед школярів, розвиток навичок підприємництва та підвищення зацікавленості учнів у підприємницькій діяльності.	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
55	Збільшення кількості студентів, які отримують практичний досвід у підприємствах; підвищення рівня залучення підприємств до освітнього процесу;	Мінекономіки МОН Мінцифри	IV квартал 2024 р.	Затверджені програми дуальної освіти у вищих навчальних закладах	Збільшення кількості студентів, які отримують практичний досвід у підприємствах; підвищення рівня залучення підприємств до освітнього процесу;	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
56	Створення установ, що будуть націлені на покращення підприємницьких навичок та здібностей (підприємницький університет).	Мінекономіки МОН Мінцифри	IV квартал 2024 р.			Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
VI Інтеграція до ЄС						
57	Розробка нормативно-	Мінекономіки	I квартал 2025 р.	прийняття Кабінетом	створення передумов для представництва	Фінансування за рахунок державного

	правового акту Кабінету Міністрів про запровадження інституту Амбасадора МСП (SME Envoy) та проведення щорічної Асамблеї МСП			Міністрів України нормативно-правового акту щодо основ діяльності інституту Амбасадора МСП (SME Envoy) та щорічної Асамблеї МСП	інтересів МСП в інституціях ЄС, налагодження бізнес зв'язків та обмін практиками	бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
58	Розробка та впровадження інформаційного ресурсу з метою висвітлення реформ необхідних для членства в ЄС та механізму зворотного зв'язку з учасниками платформи на платформі Дія.Бізнес	Мінекономіки Мінцифри Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою)	IV квартал 2025 р.	Впровадження інформаційного ресурсу для висвітлення реформ для членства в ЄС	Доступ суспільства та бізнесу до інформації про реальний стан євроінтеграційних процесів	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
ІХ Транскордонне співробітництво та конкурентне позиціонування						
59	Забезпечення опрацювання з відповідними	Мінекономіки МЗС НБУ (за згодою)	протягом всієї дії Стратегії	спрощено доступ українського	створення легкого прямого доступу українського бізнесу	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

	платформами (Etsy, Amazon та ін.) покращення/зміни умов роботи українського бізнесу (включення платежів тощо).	Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)		бізнесу до платформ (Etsy, Amazon та ін.)	до платформ (Etsy, Amazon та ін.)	
60	Забезпечення участі бізнесу в торгово-промислових виставках	Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Торгово-промислова палата України (за згодою) Мінекономіки Мінстратегпром Мінфін Партнери з розвитку/Програми/проекти	протягом всієї дії Стратегії	забезпечено участь бізнесу в торгово-промислових виставках	забезпечення можливості для бізнесу брати участь в торгово-промислових виставках	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

		міжнародної технічної допомоги (за згодою)				
61	Розширення функціональності Дія.Бізнес шляхом створення окремих розділів про останні програми реконструкції/переселення для ефективного висвітлення змін та залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів (держава як інформаційний хаб щодо програм реконструкції/переселення, товарів для армії – недержавні закупівлі)	Державна установа "Офіс з розвитку підприємництва та експорту" (за згодою) Мінцифри Мінекономіки Партнери з розвитку/Програми/проекти міжнародної технічної допомоги (за згодою)	IV квартал 2024 р.	розширено відповідний функціонал Дія.Бізнес	впровадження інформаційного ресурсу для бізнесу про структурні зміни та відкриття нових ринків, що дає можливість адаптуватися до нових ринкових умов	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування органів влади
62	Створення спеціальних комунікаційних ліній ("гарячі" номери, чатботи	Мінекономіки Держмитслужба Мінінфраструктури	IV квартал 2024 р.	функціонують комунікаційні канали	спрощення доступу МСП до інформації про порядок здійснення експертної діяльності та	Фінансування за рахунок державного бюджету, в межах кошторису функціонування

	тощо) для допомоги МСП у здійсненні ними експортної діяльності, проходження митниці				проходження митниці	органів влади
63	Забезпечення фінансування програми інноваційних ваучерів для проведення наукових (науково-технічних) робіт; підготовки заявки з метою державної реєстрації об'єкта інтелектуальної власності, створеного в результаті виконання інноваційного проекту, проведення її експертизи, здійснення державної реєстрації цього об'єкта інтелектуальної	Мінекономіки	I квартал 2025 р.	впроваджено програму інноваційних ваучерів	створення передумов для юридичної обізнаності МСП та сприяння захисту інтелектуальних прав підприємців	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

	власності.					
64	Розробка та впровадження інтегрованої віртуальної платформи для міжнародного спілкування та обміну досвідом між малими та середніми підприємствами (МСП), спрямованої на стимулювання та підтримку їхньої глобальної конкурентоспроможності	Мінекономіки	I квартал 2026 р.	Отримання офіційного статусу платформи з погодженням та підтримкою урядових органів	Збільшення кількості угод або спільних проєктів, які були укладені через платформу, яке свідчить про активне міжнародне співробітництво МСП.	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
65	Створення умов для відкриття філій чи представництв українських компаній за кордоном з метою сприяння розвитку експортної діяльності та розширення їхньої присутності на міжнародних ринках	Мінфін Мінекономіки	протягом всієї дії Стратегії	Виділено фінансування на гранти для реалізації даних програм	Посилення співпраці з іноземними компаніями та розвиток нових міжнародних партнерств через збільшення присутності на зовнішніх ринках.	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги

66	Фінансування діяльності Державної установи "Офіс з розвитку підприємництва та експорту"	Мінфін Мінекономіки	Протягом всієї дії Стратегії	Фінансова підтримка діяльності підприємств	Збільшення кількості консультацій, вдосконалення та масштабування освітніх програм	за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги
----	---	------------------------	---------------------------------	--	--	--

до Стратегії розвитку МСП до 2027 року

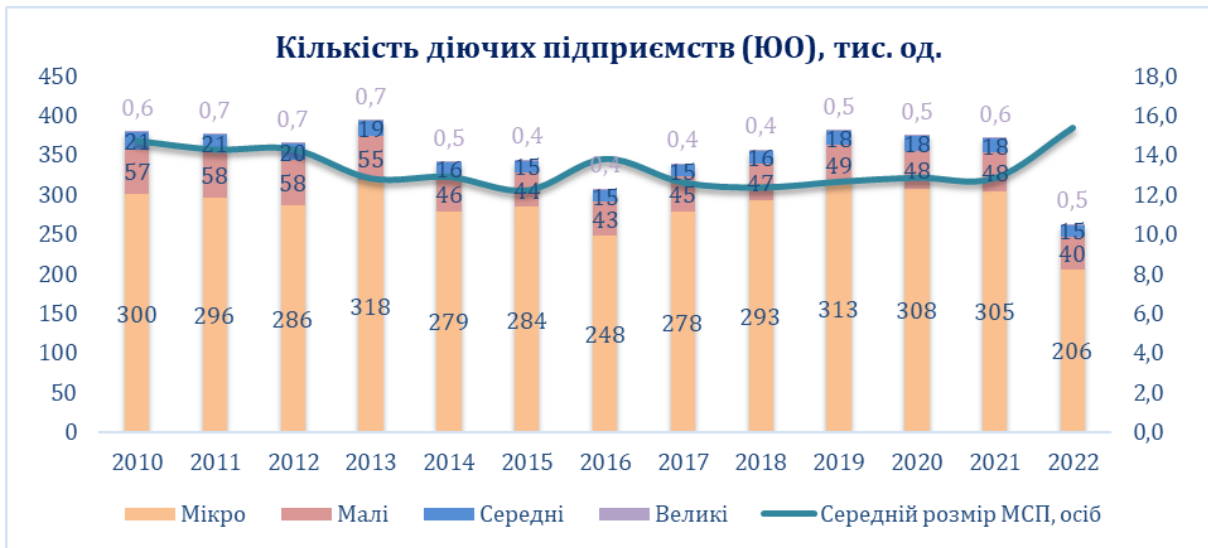

Рисунок 1

Рисунок 2

Рисунок 3

Рисунок 4

Рисунок 5

Рисунок 6

Рисунок 7

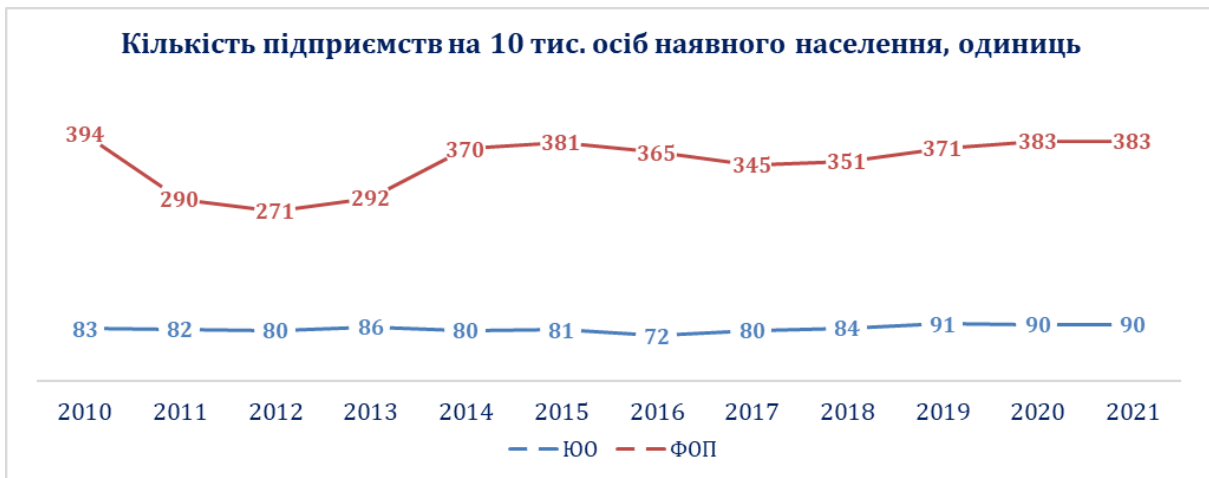

Рисунок 8

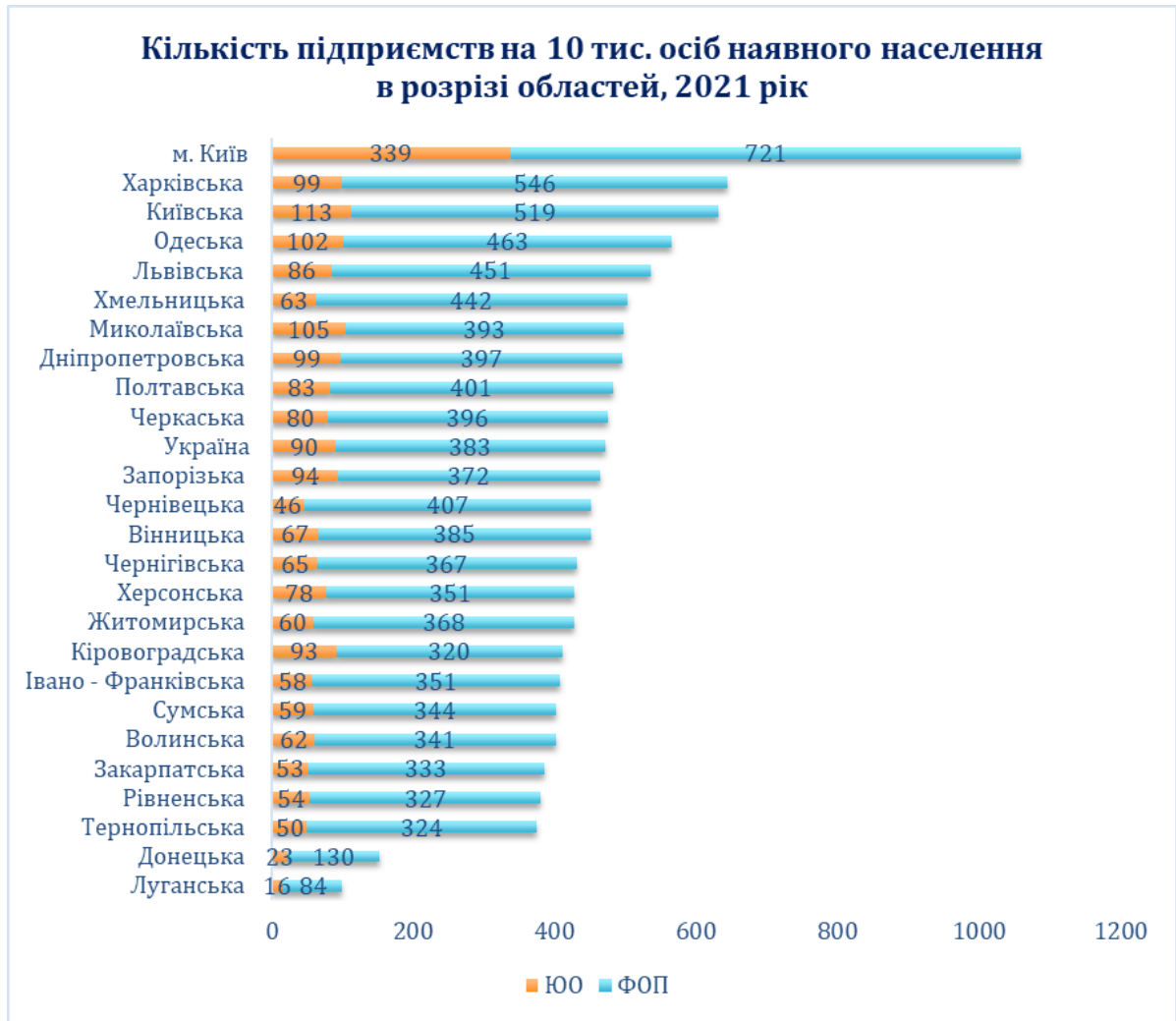

Рисунок 9

Рисунок 10

Рисунок 11

Рисунок 12

Рисунок 13

Рисунок 14

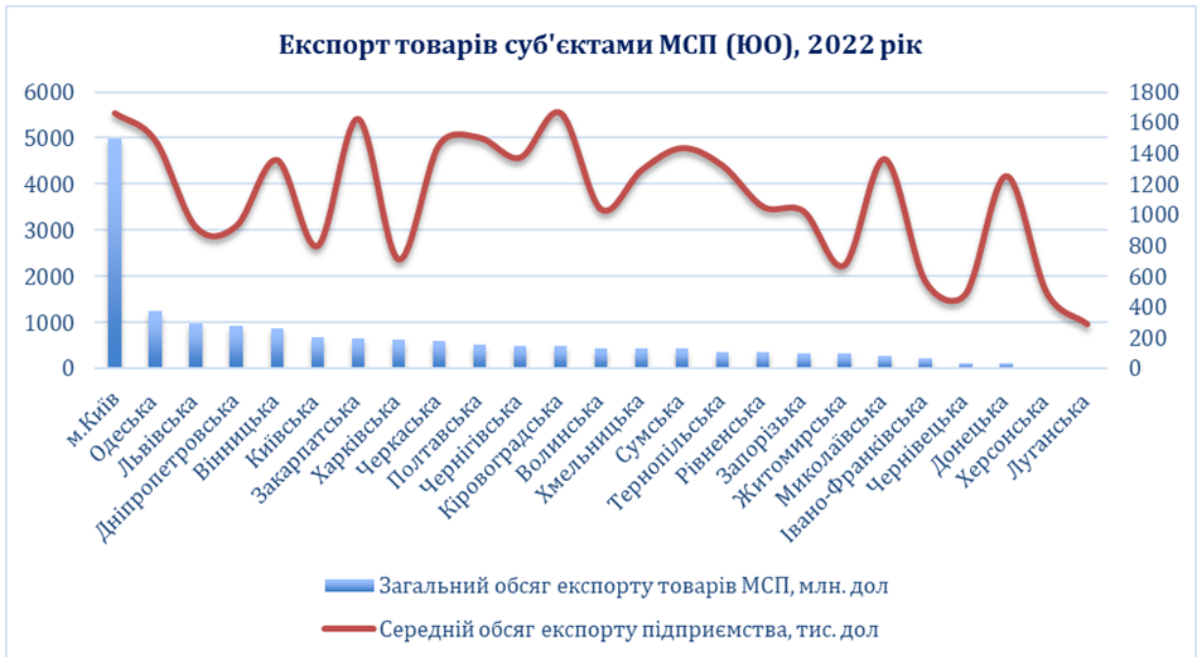

Рисунок 15

Рисунок 16

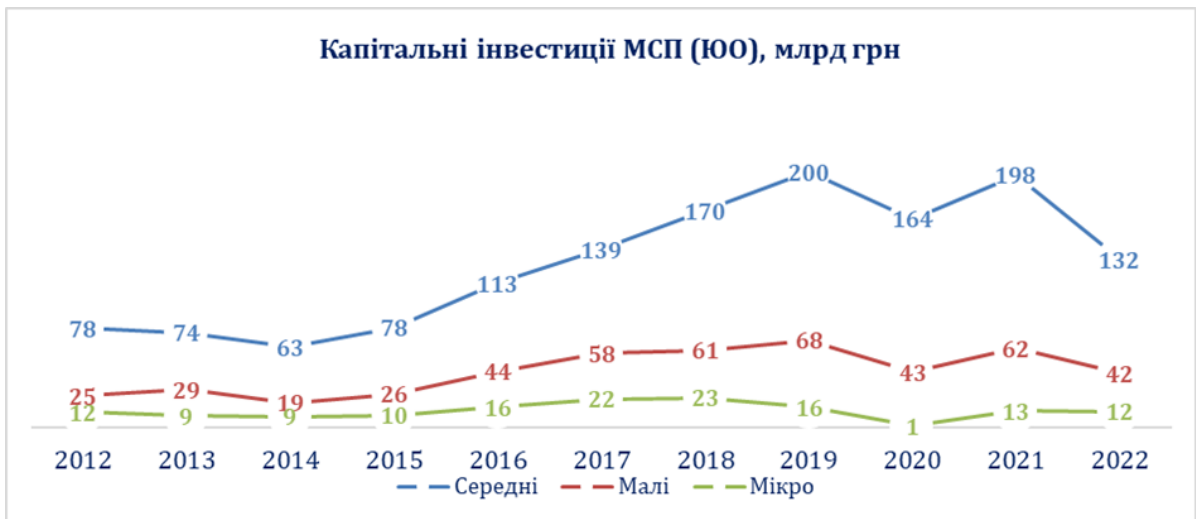

Рисунок 17

Рисунок 18

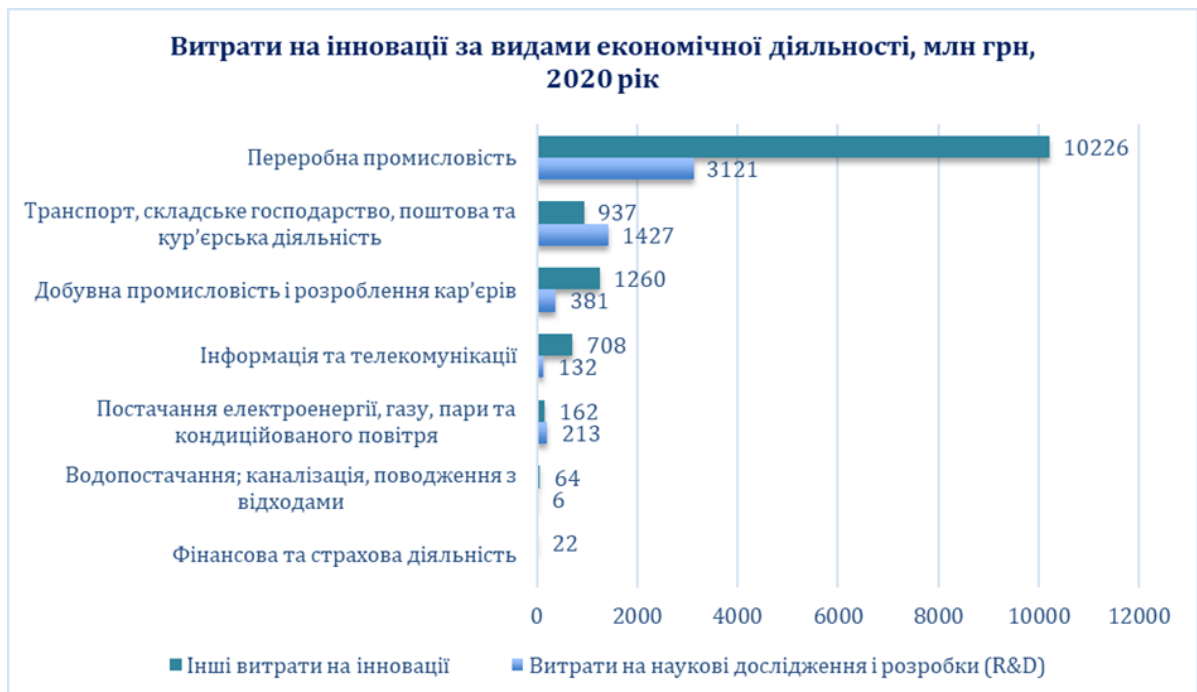

Рисунок 19

Рисунок 20

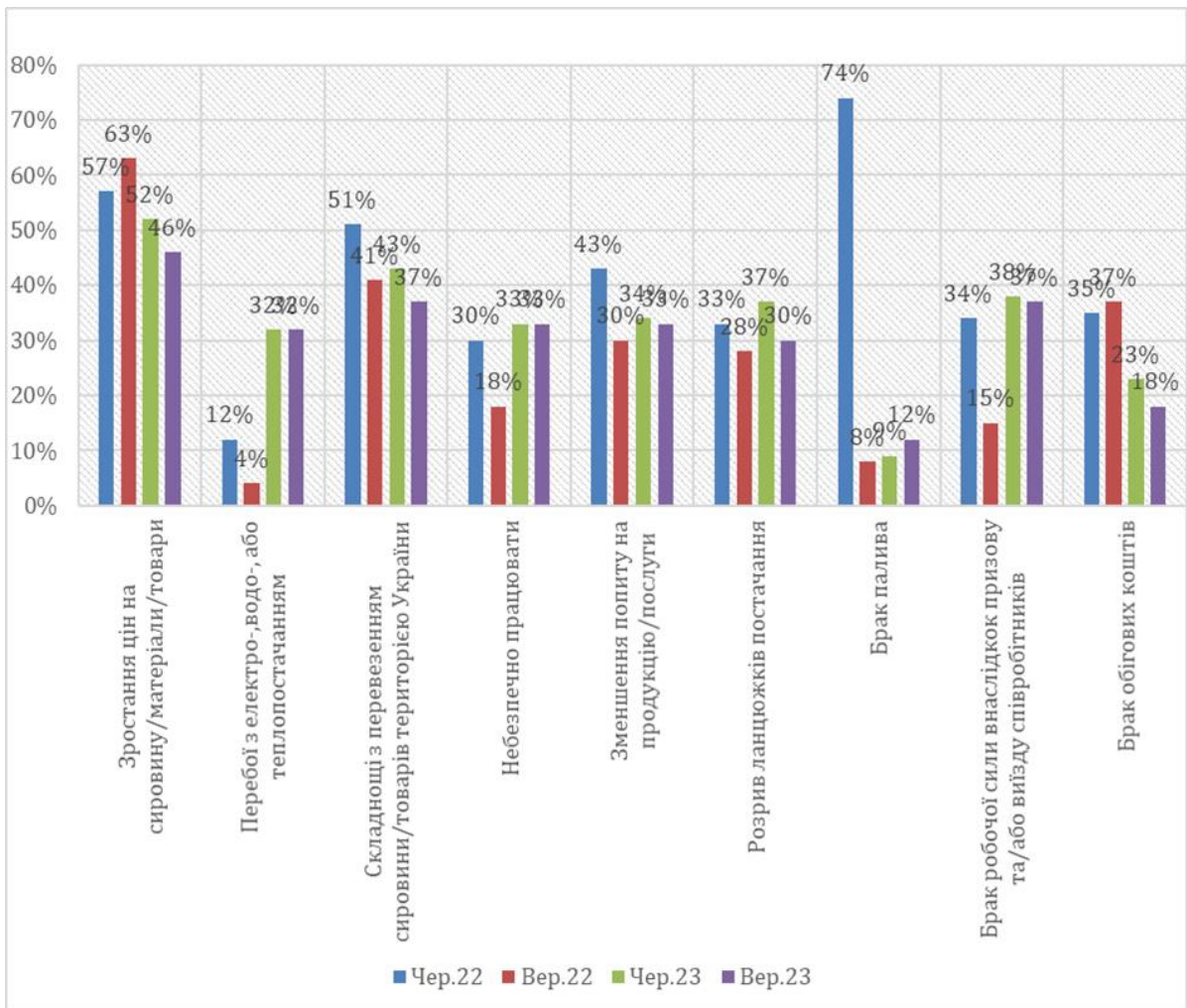

Рисунок 21

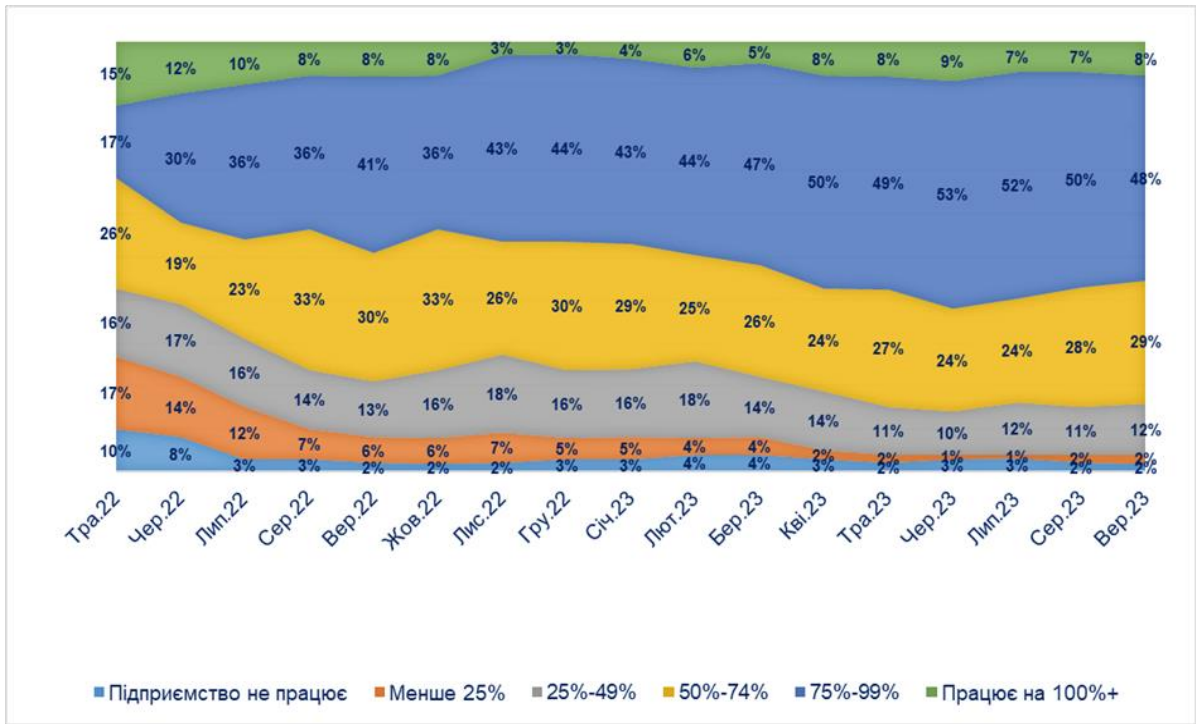

Рисунок 22

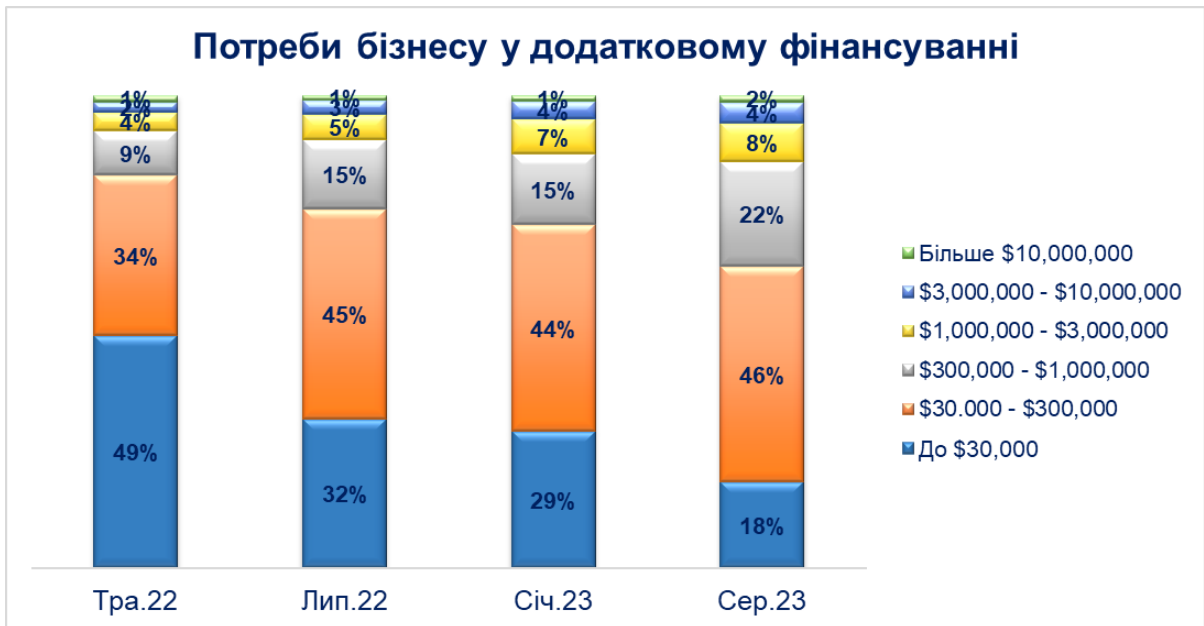

Рисунок 23

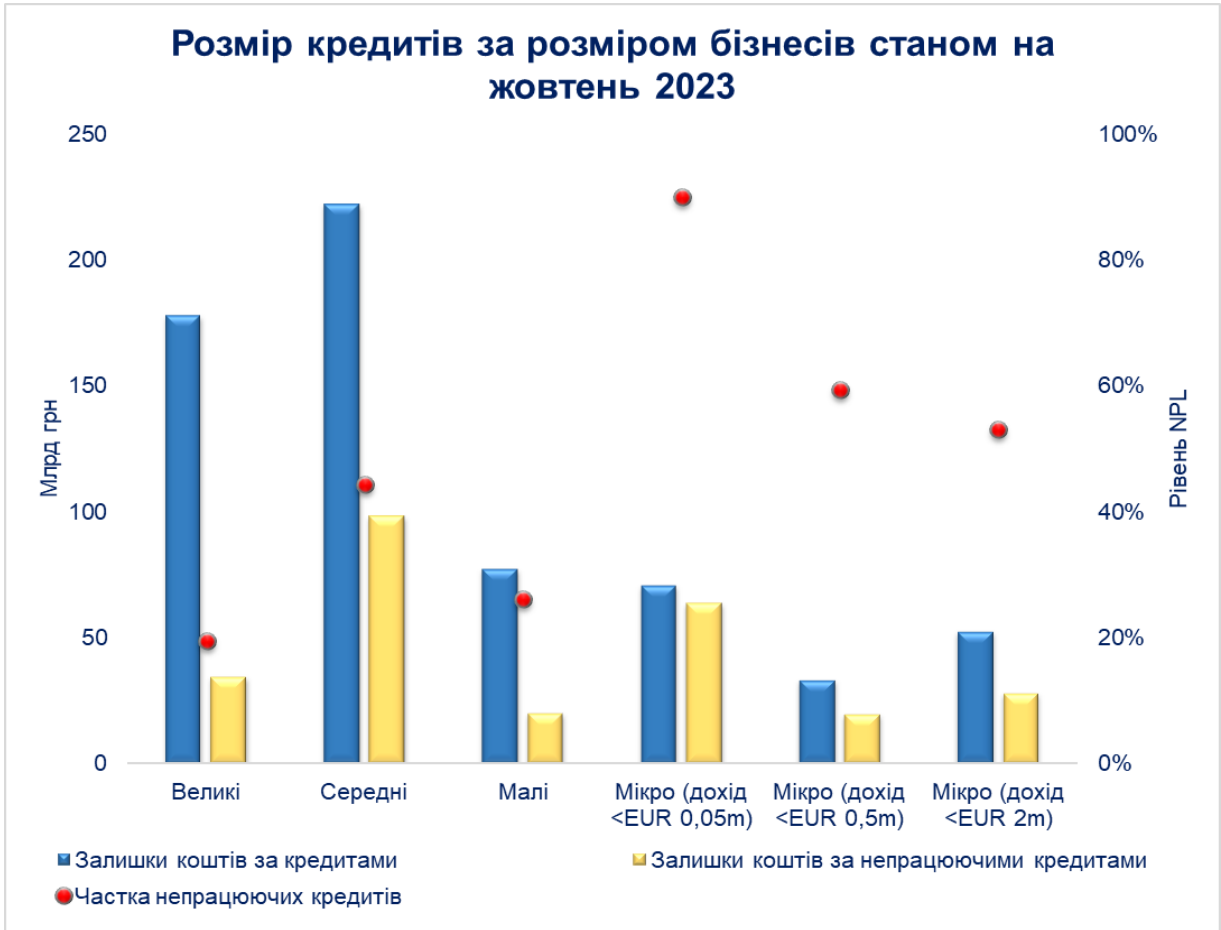

Рисунок 24

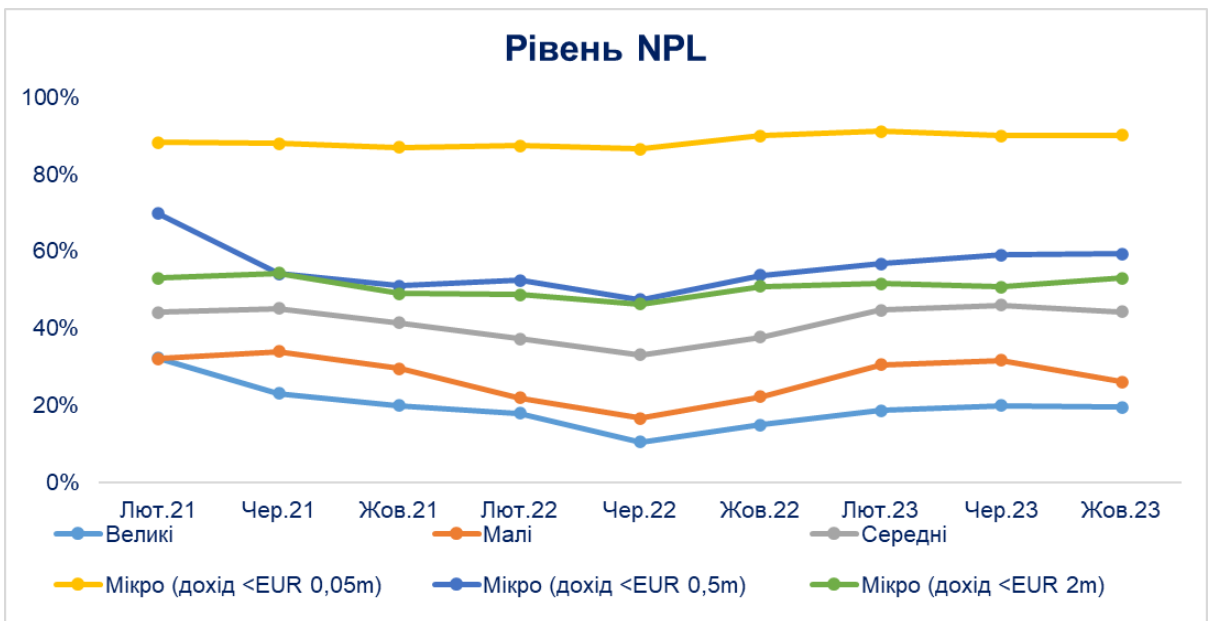

Рисунок 25

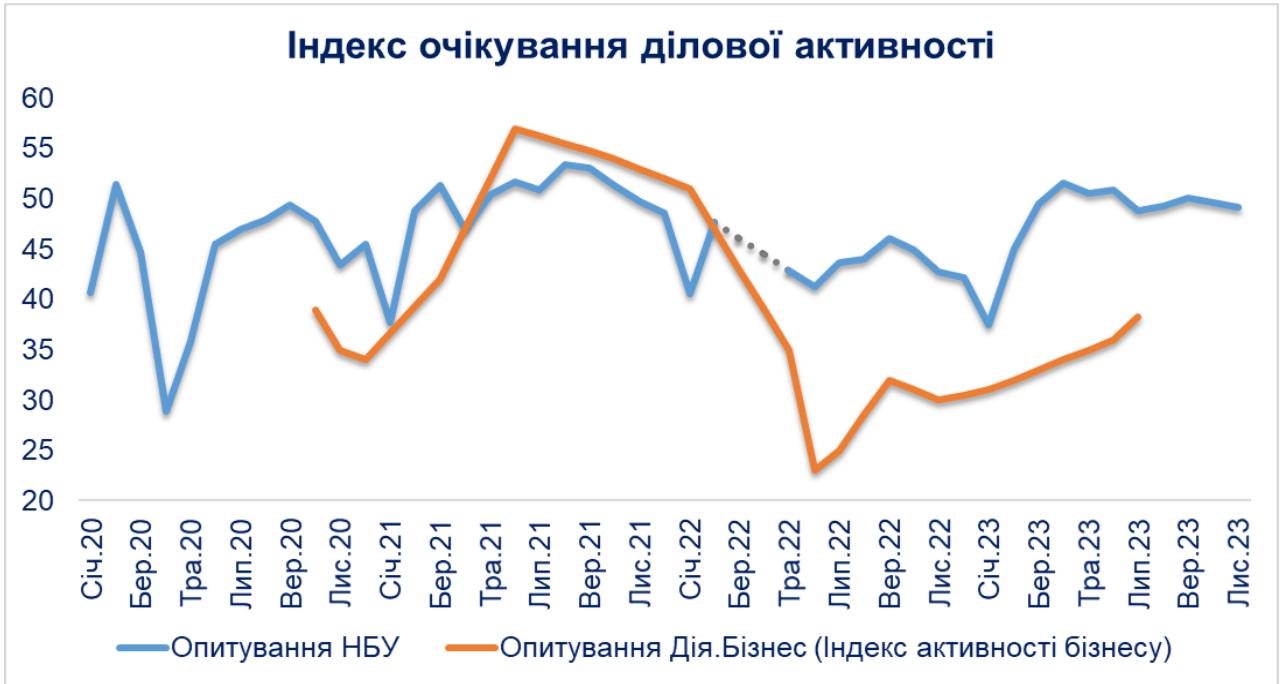

Рисунок 26

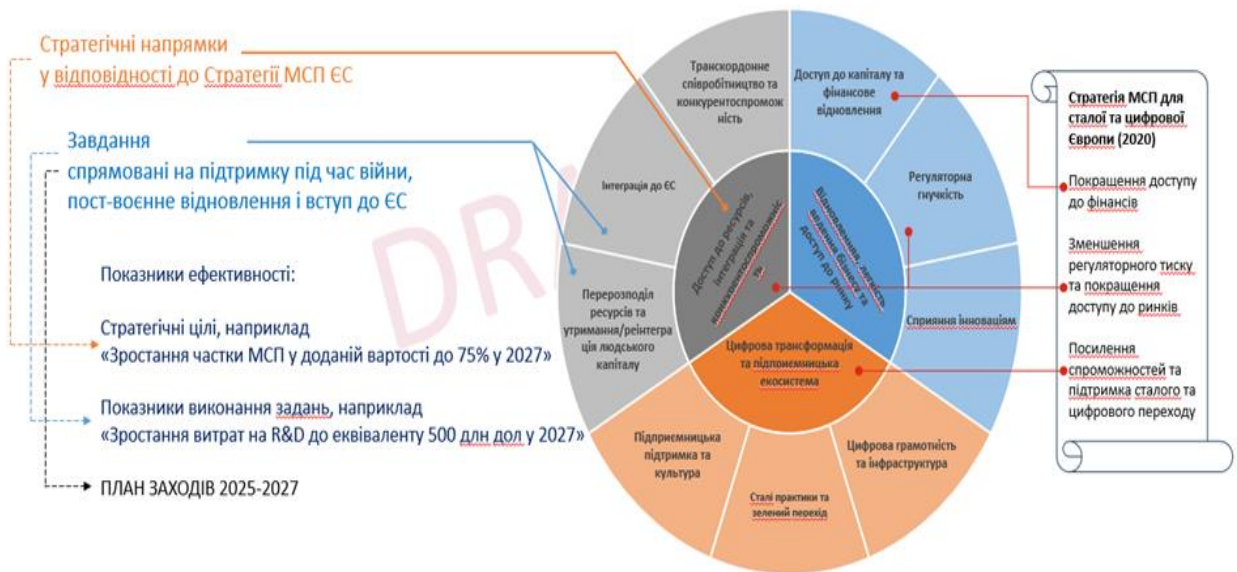
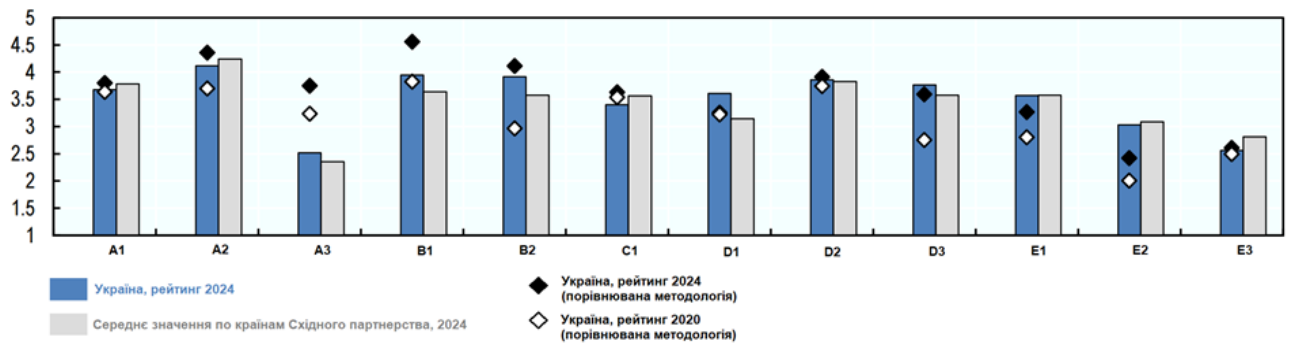

Рисунок 27

Рисунок 28

A1 – інституційні та регуляторні рамки для політики для МСП; A2 – операційне середовище; A3 – банкрутство та «другий шанс»; B1 – підприємницька освіта/жіноче підприємництво; B2 – підприємницькі навички; C1 – доступ до фінансування; D1 – публічні закупівлі; D2 – стандарти та регуляторні інструменти; D3 – інтернаціоналізація МСП; E1 – професійні послуги з підтримки; E2 – політика інновацій для МСП; E3 – «зелені» політики для МСП

Рисунок 29